

MAZOWIECKA WIEŚ.

ATLAS MOŻLIWOŚCI – PASZPORT DO SUKCESU.

Mazowsze.
serce Polski

FUNDACJA
TERAZ MAZOWSZE

 **Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich**

 **Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich**
na lata 2014-2020

„EUROPEJSKI FUNDUSZ ROLNY NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH: EUROPA INWESTUJĄCA W OBSZARY WIEJSKIE”
INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PROGRAMEM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014-2020 - MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU WSI
OPERACJA WSPÓŁFINANSOWANA ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH SCHEMATU II POMOCY TECHNICZNEJ
„KRAJOWA SIEĆ OBSZARÓW WIEJSKICH” PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014-2020.

PUBLIKACJA OPRACOWANA PRZEZ FUNDACJĘ TERAZ MAZOWSZE

Mazowiecka Wieś

Atlas możliwości – paszport do sukcesu

Wydawca:

Fundacja TERAZ MAZOWSZE

ul. Marszałkowska 140/8

00-061 Warszawa

terazmazowsze.eu

Redakcja i opracowanie graficzne:

Euro Pilot Sp. z o.o., Warszawa

Autor tekstów:

Dominika Borówka

ISBN: 978-83-8218-178-4

Mazowsze.
serce Polski

FUNDACJA
TERAZ MAZOWSZE

„EUROPEJSKI FUNDUSZ ROLNY NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH: EUROPA INWESTUJĄCA W OBSZARY WIEJSKIE”
INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PROGRAMEM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014-2020 - MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU WSI
OPERACJA WSPÓŁFINANSOWANA ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH SCHEMATU II POMOCY TECHNICZNEJ
„KRAJOWA SIEĆ OBSZARÓW WIEJSKICH” PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014-2020

Publikacja, do której lektury serdecznie Państwa zapraszamy, łączy kilka form wydawniczych – atlas, przewodnik oraz poradnik. Jednocześnie dotyka wielu dziedzin i ukazuje zróżnicowane uwarunkowania, ponieważ przemysł czasu wolnego jest wielodyscyplinarną gałęzią gospodarki, związaną z odpoczynkiem i spędzaniem czasu wolnego. W odniesieniu do agroturystyki, a właśnie wiedzę na jej temat chcemy się dzielić, okoliczności związane z konkretnym położeniem są szczególnie ważne. Podczas, gdy branża hotelarska, może bazować na rozwijaniu udogodnień i rozbudowie infrastruktury niekiedy w dużym odcięciu od warunków lokalnych, agroturystyka odpowiada na potrzebę obcowania z przyrodą, w oddaleniu od zgiełku i pośpiechu, nierzadko w nadziei smakowania „życia sielskiego”, w otoczeniu urokliwym i kameralnej atmosferze. Dlatego tak ważne jest rozpoznanie, przeanalizowanie i zrozumienie potencjału wynikającego z położenia przestrzennego naszego gospodarstwa. Umiejętność nazwania mocnych stron otoczenia, ich odpowiednie wyeksponowanie, oraz wiedza na temat oczekiwań współczesnego turysty to klucz do stworzenia oferty atrakcyjnej, ciekawej i pożądanej. To również ścieżka do budowania własnego biznesu bądź działalności skutecznie wspierającej budżet domowy, która przynosi satysfakcję, spełnienie zawodowe i poczucie stabilizacji. Jako Fundacja dedykująca pracę przede wszystkim rozwojowi województwa mazowieckiego, działająca w poczuciu silnego związku i szczególnego zamiłowania do naszego regionu – Serca Polski – dostarczamy Państwu możliwie szczegółową analizę danych gospodarczych oraz uwarunkowań geograficzno-kulturowych panujących na Mazowszu. Jesteśmy przekonani, że będzie to skuteczne narzędzie planistyczne dla Państwa, a w dłuższej perspektywie dźwignia rozwoju naszego województwa. Jednocześnie zachęcamy mieszkańców i gospodarzy z innych części kraju do zapoznania się z poniższym wydawnictwem, ponieważ Nasza i Wasza współpraca to nie tylko kwestia wartości dodanej, której źródłem są np. produkty sieciowe, ale dobrobyt całej Polski i przyszłych pokoleń. Serdecznie pozdrawiam

Zbigniew Szumera
Prezes Fundacji TERAZ MAZOWSZE

Mazowsze to region o wyjątkowych walorach, chociaż niekiedy lokalni przedsiębiorcy nie dostrzegają pełni jego potencjału. Często pokutuje przekonanie o trzech atrakcyjnych destynacjach Polski – górach, morzu i mazurskich jeziorach. Tymczasem na Mazowszu można żeglować, kajakować, uprawiać wycynową jazdę na rowerze, wędrować przez parki krajobrazowe czy zwiedzać mury średniowiecznych zamków. I dużo więcej! Wzdłuż i wszerz nasze województwo przecinają szlaki kulturowe i historyczne. Wspaniałe wyprawy odbywać można śladami Chopina, Książąt Mazowieckich, słynnych polskich filmów czy tradycji. A skoro o tradycji mowa, w wielu zakątkach regionu wciąż żywa jest kultura kurpiowska, która przetrwała nie tylko w skansenach ale w architekturze wielu gospodarstw, w mowie czy potrawach. Organizowane są pokazy dawnego rękodzieła i przetwórstwa, opowiada się o pracy Kurpiaków, którzy oprócz rolnictwa, korzystali z naturalnych bogactw puszczy (bartnictwo, bursztyniarstwo, rybołówstwo, wydobywanie rud darniowych). Rzeki, lasy i pola uprawne to typowy krajobraz Mazowsza, ale jakże urokliwy, jaki pełen spokoju i łagodności. W czasach pośpiechu i wszechobecnej elektroniki, która nie tylko ułatwia komunikację, ale towarzyszy krok w krok, mieszkańcy wielkich miast potrzebują „ucieczki”. Ważne, aby właściciele gospodarstw rolnych usłyszeli ich tęsknotę za przyrodą i mazowiecką wsią. Wszyscy na tym skorzystamy! Turyści z miast odpoczną, nabiorą sił, będą zdrowsi, zaś gospodarze zdobędą dodatkowe źródło dochodu i rozwiną działalność. Liczę, że Atlas Możliwości pomoże rolnikom rozpoznać cechy swojego otoczenia, które są wyróżniające i atrakcyjne dla potencjalnych turystów. Mam też nadzieję, że zawarte w niniejszym wydawnictwie rady i wskazówki, rozwieją wątpliwości i pozwolą na założenie biznesu szybko i skutecznie.

Życzę dobrej lektury i udanego rozwijania agroturystyki!

Janina Ewa Orzetowska
Członek Zarządu Województwa Mazowieckiego

ODPOCZNIJ NA WSI

Turystyka wiejska jako forma turystyki

Agroturystyka to pojęcie bardzo pojemne i wieloznacznościowe, głównie z uwagi na fakt jego różnej interpretacji. Inaczej o agroturystyce myślą odbiorcy – klienci gospodarstw agroturystycznych, inaczej sami gospodarze. Także polskie prawo określa pewne ramy dla obiektów agroturystycznych, które nierzadko odbiegają od powszechnego wyobrażenia o świadczeniu tego rodzaju usług. Z punktu widzenia osoby planującej założenie lub rozwinięcie agroturystyki, ważna jest świadomość różnic w jej postrzeganiu. Rozumienie potrzeb konsumentów, właściwa analiza własnego potencjału, przygotowanie oferty oraz umiejętność jej komunikowania – to szereg tematów, z którymi właściciel agroturystyki musi się zmierzyć. Jednak kompleksowe przygotowanie i konsekwentna realizacja planu w dużym stopniu gwarantują sukces – satysfakcję oraz stabilny i dochodowy biznes, który może stale uzupełniać budżet gospodarstwa rolnego lub stać się źródłem znaczących dochodów. Warto zwrócić uwagę, że część osób prowadzących agroturystykę, to rolnicy, którzy korzystają z przywilejów, w tym ulg podatkowych. Trzeba jednak pamiętać, że owe zwolnienia dotyczą działalności o kameralnym charakterze oraz usług zawężonych do zapewnienia noclegu i posiłków.

W najprostszym i bardzo ogólnym ujęciu agroturystyka wykorzystuje naturalne walory krajobrazu oraz możliwość spędzania wolnego czasu w gospodarstwie rolnym, w tym nocleg, wyżywienie, niekiedy

wspólne spożywanie posiłków z gospodarzami, możliwość obserwowania, a czasem także uczestnictwa w zwyczajnej pracy (uprawa roli, hodowla zwierząt, przetwórstwo). Przyjęło się, choć nie jest to bezwzględna reguła, relację pomiędzy turystami a gospodarzem, sprowadzać do przybliżania mieszkańcom miast funkcjonowania gospodarstwa rolnego. W tym aspekcie gospodarz jest swego rodzaju przewodnikiem, który zapoznaje gości z codziennością wsi, specyfiką pracy na roli, jej zmiennością w ujęciu pór roku oraz dobowego cyklu prac gospodarskich, opiece nad hodowanymi zwierzętami, itd. Istotnym aspektem agroturystyki jest również wykorzystanie potencjału kulturowego, odwołanie do tradycji i obyczajów, realizujące się np. w przygotowywaniu potraw regionalnych, rękodziele (tkactwo, haftowanie, wycinanki) czy folklorze (taniec, śpiew).

Oczywistą korzyścią płynącą z agroturystyki dla gospodarza jest dochód. Z punktu widzenia gościa, jest to wypoczynek poza miastem, najczęściej w atrakcyjnej pod względem przyrodniczym okolicy, możliwość bliższego poznania zasad pracy gospodarstwa rolnego oraz obcowania z życiem na farmie. Wypoczynek na wsi jest stawiany przez turystów w opozycji do pośpiechu, hałasu, hektyczności życia miejskiego. Nierzadko agroturystyka kojarzy się z „życiem sielskim”, często idealizowanym przez gości. Ponadto tradycyjnie konsument „wczasów pod gruszą” oczekuje niższych wydatków związanych z pobytem, niż miałyby to miejsce w typowym obiekcie hotelowym.

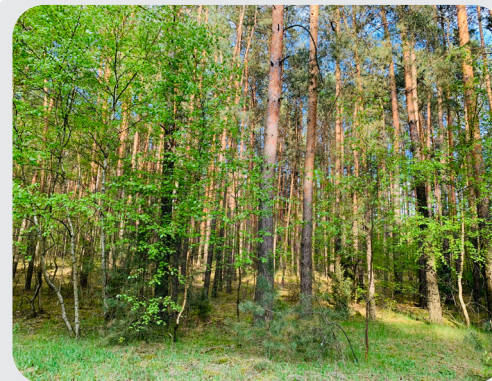

foto: Puszcza Biała

W odniesieniu do gospodarki krajowej, agroturystyka to ważne narzędzie wspierania rozwoju obszarów wiejskich. Zapobiega ona wyludnianiu tych terenów, zapewniając wzrost dochodów ludności lokalnej. Jednocześnie umacnia atrakcyjność wsi, w tym ceny gruntów. Agroturystyka wpisuje się również w założenia polityki proekologicznej, która promuje usługi i działalność mało uciążliwe dla środowiska, nie wymagające tworzenia rozbudowanej infrastruktury. Ostatni, ale nie mniej ważny pozostaje aspekt budowania przywiązania do terenów wiejski i wzmacniania poczucia przywiązania, zarówno ze strony odwiedzających („Mieszkam w mieście ale jestem dumny, że żyję w pięknym i ciekawym regionie”), jak i gospodarzy („Nasze tereny są nie tylko urodzajne, ale budzą też zachwyt przyjezdnych).

foto: Wyszogród

Agroturystyka:

- » zdrowy wypoczynek w bliskości z przyrodą;
- » promowanie zielonej turystyki i wartości ekologicznych;
- » forma (dodatkowego) zarobkowania na terenach wiejskich;
- » wspieranie rozwoju i promocja wsi;
- » zapobieganie wyludnianiu wsi;
- » budowanie poczucia przynależności, odpowiedzialności i identyfikacji lokalnej.

Powyższy, bardzo ogólny, opis agroturystyki, daje jednakowoż wyobrażenie o jej złożoności. Wysuwają się kilka wniosków, których musimy być świadomi przygotowując się do agroturystycznego biznesu. Ważne jest rozpoznanie warunków prowadzenia działalności turystycznej na wsi.

foto: Rezerwat przyrody Bagno Całowanie

Objemuje to zarówno ogólną sytuację gospodarczą, jak i sytuację zawężoną do branży turystycznej na tle kraju i województwa. Ważna jest również perspektywa czasowa i analizowanie zjawisk na przestrzeni kilku, a nawet kilkunastu lat. To daje lepsze podstawy dla wnioskowania i prognozowania tendencji. Dokładne rozpoznanie powinno bezwzględnie dotyczyć potencjału wynikającego z położenia geograficznego obiektu (np. położenie względem ośrodków miejskich, skomunikowanie, odległość do zbiorników i cieków wodnych oraz ich charakter, dostęp do terenów leśnych – przyrodniczo cennych lub chronionych, urozmaicenie rzeźby terenu itp.). Znajomość trendów w turystyce, oczekiwań klientów, a także dobrych praktyk – to ważny fundament przygotowań do biznesu. Jeśli w ślad za przeprowadzoną analizą uznamy, a zazwyczaj tak jest, że nasze przedsięwzięcie wymaga inwestycji,

należy przygotować biznesplan i wszystko rzetelnie policzyć, przywołując określenie dziś już nieco zapomniane – ostro zatemperowanym ołówkiem.

Na koniec nie wolno zapominać o analizowaniu w szerszym kontekście. Przykładem jest nie tylko pandemia Covid 19, która gwałtownie wpłynęła na sytuację w turystyce i przemodelowała preferencje konsumentów. W połowie 2022 roku zdiagnozowano silne zanieczyszczenie wód Odry, w wyniku którego bardzo ucierpiała flora i fauna rzeki. W konsekwencji ruch turystyczny związany z przechodzącą przez pięć województw Odrą został zamrożony. Ta niewątpliwa katastrofa ekologiczna nasuwa pytania o przyszłe preferencje turystów związane ze spędzaniem czasu nad wodami Odry bądź potencjalną relokacją destynacji urlopowych. Dlatego myśleć o agroturystyce trzeba mieć na uwadze, że nasz obiekt nie jest „zawieszony w próżni”, przeciwnie – wpływ na zainteresowanie nim mają okoliczności, które dynamicznie się zmieniają i nie wolno pozostawać na nie obojętnym. Okoliczności, o których mowa mogą pozostawać w oderwaniu od naszego wpływu (np. wypowiedź słynnego celebryty o pobycie w obiekcie agroturystycznym, alert epidemiologiczny). Jednak świadomość ich istnienia oraz właściwa reakcja i komunikacja (odpowiednio powołanie się na opinię celebryty lub umieszczenie powiązanego posta na FB, a w przypadku alertu poinformowanie na stronie i w mediach społecznościowych o wysokich standardach sanitarnych w naszym obiekcie), pozwalają na większe panowanie nad sytuacją i łagodzenie potencjalnych negatywnych skutków.

Agroturystyka w Polsce i na Mazowszu

Według najnowszych danych Głównego Urzędu statystycznego¹, w porównaniu z rokiem 2020, w roku 2021 odnotowano minimalny spadek udziału turystów w ogólnej liczbie korzystających z noclegów. Turyści dłużej niż w 2020 roku korzystali m.in. z noclegów w zakładach uzdrowiskowych, ośrodkach kolonijnych, kwaterach agroturystycznych oraz na polach biwakowych. Schroniska, ośrodki kolonijne oraz kwatery agroturystyczne odnotowały największy wzrost liczby noclegów turystów zagranicznych. W odniesieniu do danych dla województwa mazowieckiego² w 2021 roku z turystycznych obiektów noclegowych skorzystało 3027,3 tys. turystów, którym udzielono 5475,9 tys. noclegów. W porównaniu z 2020 rokiem było to więcej odpowiednio o 43,0% i o 34,9%. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł 27,5% i w ciągu roku wzrósł o 6,2%. Choć z powyższych danych wyłania się optymistyczny obraz, na podstawie, którego możemy wnioskować o istotnym wzroście zainteresowania bazą agroturystyczną, to należy uwzględnić poważny czynnik pandemiczny – duże ograniczenia w wykorzystaniu obiektów turystycznych w 2020 roku oraz efekt „skokowego” zainteresowania w roku 2021. Jednocześnie należy zauważyć, że to właśnie agroturystyka przodowała

foto: Zalew w Makowie Mazowieckim

w zaistniałym wzroście konsumpcji miejsc noclegowych w 2021 roku. Dodatkowo, warto przytoczyć badania poprzedzające sezon wakacyjny 2022, opracowane przez Mazowiecką Regionalną Organizację Turystyczną, analizujące całość turystyki w regionie. Otóż, turystyka na Mazowszu przynosi średnio 5-6 % produktu brutto. Zgodnie z komunikatem MROT, jeśli w 2021 roku wartość PKB Mazowsza wynosiła około 140 mld euro, to przychód z turystyki odpowiada kwocie 40 mld złotych. W puli tych dochodów znalazła się też agroturystyka, a same dane są imponujące.

Sięgając na powrót do danych Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2021, należy podać, że

- 1 Turystyka w 2021 r., Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Statystyczny w Rzeszowie Warszawa, Rzeszów 2022, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5494/1/19/1/turystyka_w_2021_r_2.pdf
- 2 Turystyka w województwie mazowieckim w 2021 r., Urząd Statystyczny w Warszawie, Informacje sygnałne 18.05.2022, <https://war-szawa.stat.gov.pl/opracowania-biezace/opracowania-sygnaalne/kultura-turystyka-sport/turystyka-w-województwie-mazowieckim-w-2021-r-2,16.html>

foto: Pejzaż Mazowsza

całkowita liczba gospodarstw agroturystycznych wyniosła 8 tys., zaś ilość miejsc noclegowych ponad 90 tys.³ W przypadku województwa mazowieckiego wartości te to odpowiednio 354 kwatery oraz 3825 miejsc noclegowych⁴. Turystyka wiejska odznacza się silną sezonowością a konsumpcja jej oferty przypada na miesiące lipiec i sierpień. Według badań Światowej Organizacji Turystyki, przytaczanych na wspólnym posiedzeniu Komisji Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi w październiku 2021 roku, do kluczowych trendów należą aktywność na świeżym powietrzu, produkty

bazujące na naturze oraz turystyka wiejska. Jej głównymi klientami są mieszkańcy dużych miast, rodziny z dziećmi oraz zwierzętami domowymi, o wysokim statusie majątkowym i dużej świadomości ekologicznej, a także osoby dojrzałe, ale żyjące nowocześnie i aktywnie. Dokonując wyboru miejsca na wypoczynek, kierują się:

- » stronami www;
- » opiniami bliskich (ich doświadczeniami);
- » wynikami wyszukiwarki Google (pierwsze 10 wyników).

3 Na podstawie Ewidencji Obiektów Turystycznych prowadzonej przez urzędy gmin

4 Informacja Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii na temat wsparcia dla gospodarstw agroturystycznych i promocji agroturystyki w Polsce, Wspólne posiedzenie Komisji Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 28.10.2021

USTAWA

Zgodnie z art. 6 Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców działalność polegająca na wynajmowaniu przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczeniu w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów nie jest działalnością gospodarczą i jako taka nie wymaga rejestracji.

INTERPRETACJA

Usługi agroturystyczne nie są kwalifikowane jako działalność gospodarcza, jeżeli są dostarczane przez osoby prowadzącej działalność rolniczą w posiadanym gospodarstwie rolnym. Co ważne, do prowadzenia działalności agroturystycznej nie jest konieczny tytuł własności gospodarstwa rolnego, wystarczające jest jego posiadanie na podstawie umów cywilno-prawnych np. dzierżawy lub użyczenia. A zatem agroturystyka w powyższym ujęciu korzysta ze zwolnienia podatkowego lub preferencyjnych form opodatkowania. Co więcej, nie wymaga spełnienia warunków dla organizacji usług turystycznych. Wymaga natomiast zgłoszenia obiektów noclegowych do ewidencji prowadzonej przez gminę, jak i spełnienia określonych warunków technicznych, sanitarnych i p.poż. Pamiętajmy, że zakres opisanej działalności, podlegającej preferencyjnym warunkom podatkowym, jest ograniczony, a poszerzenie oferty o dodatkowe usługi, wymaga opodatkowania.⁵

5 Poradnik przedsiębiorcy | Stan na dzień 26-07-2022, Agroturystyka – jak rozpocząć działalność – poradnik, Biznes.gov.pl

6 „AGROTURYSTYKA NA NOWO. RAPORT KOŃCOWY”, na zlecenie Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, oddział w Warszawie, Grudzień, 2020

USTAWA

Zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 43 ustawy PIT: (Wolne od podatku dochodowego są) dochody uzyskane z tytułu wynajmu pokoi gościnnych, w budynkach mieszkalnych położonych na terenach wiejskich w gospodarstwie rolnym, osobom przebywającym na wypoczynku oraz dochody uzyskane z tytułu żywienia tych osób, jeżeli liczba wynajmowanych pokoi nie przekracza 5.

INTERPRETACJA

Z powyższego zapisu wynika, że podatnik prowadzący agroturystykę może skorzystać z całkowitego zwolnienia od podatku PIT, o ile najem dotyczy pokoi gościnnych znajdujących się w budynkach mieszkalnych, budynki z pokojami do wynajmu położone są na terenie wiejskim w gospodarstwie rolnym, przedmiotem usługi jest najem pokoi gościnnych wyłącznie osobom przebywającym na wypoczynku, zaś liczba wynajmowanych pokoi nie przekracza 5.

Wymienione powyżej przesłanki wyboru agroturystycznej destynacji są kluczowe dla planowania i kreowania własnej oferty. Dodatkowo warto przytoczyć wyniki badań przeprowadzonych w ramach projektu „AGROTURYSTYKA NA NOWO. RAPORT KOŃCOWY”⁶. Po pierwsze, najważniejszymi elementami oferty agroturystycznej są dla Polaków świeże powietrze, pokój z własną łazienką oraz gwarancja ciszy i spokoju. Po drugie około 15% konsumentów określa siebie jako stałych klientów, zaś

kolejne 19% planuje lub ma doświadczenia związane z urlopem na wsi. Istotne są również skojarzenia z wypoczynkiem w agroturystyce. Większość respondentów utożsamia go z urlopem w domku nad jeziorem i bliskim sąsiedztwem zwierząt. Gros pytań, odpowiada również, że szukając agroturystyki, szuka wyciszenia. Klienci podróżujący z dziećmi są zainteresowani pakietami i turnusami, a także możliwością uczestnictwa w różnego rodzaju warsztatach. Dużą grupę stanowią także klienci stali, którzy regularnie odwiedzają dane gospodarstwo (bo jest sprawdzone, bo dobrze się w nim czują, bo mają sentyment). Nierzadko polecają obiekt swoim znajomym. Grupa klientów tematycznych to osoby nastawione na ofertę szczególną/specjalną gospodarstwa (temat jogi, lokalnego jedzenia, zbiorów owoców lub grzybów). To grupa bardzo entuzjastyczna i bezproblemowa. Diametralnie innymi konsumentami są osoby kupujące pobyt przez serwis Booking.com. To osoby, które niestety często podejmują decyzję o urlopie w agroturystyce przypadkowo, a później są rozczarowane swoim wyborem.

Innym ważnym wnioskiem płynącym z badań przeprowadzonych na zlecenie Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie w 2020 roku jest idealistyczne wyobrażenie o wczasach na wsi. Turystom taki pobyt kojarzy się z sielskimi obrazami, które mogłyby stanowić ilustrację do narodowych epopei (wieś sielska, pogodna, na tle domu przypominającego dworek szlachecki, gdzieś tam biegają swobodnie

zwierzęta, ale nie pachną i nie brudzą...). Taka wizja może stanowić pewne utrudnienie dla gospodarza, dlatego tak istotne, aby był jej świadom i potrafił przygotować gości na realia życia na wsi, „opakować” prace gospodarskie w ciekawe doświadczenie – przeżycie, wydzielił przestrzeń tylko dla turystów lub na przykład poinformował na stronie www, że w gospodarstwie prowadzone są „prawdziwe prace rolne i hodowlane” i, że turysta powinien dokonywać przemyślanego wyboru.

Innym ważnym i rozpoznany trendem, który zyskał na sile w świetle pandemii, jest tzw. **agri office**. Już przed okresem lockdownów w Polsce, w poszczególnych gospodarstwach domowych jedna osoba przechodziła na pracę zdalną. To rozwiązanie umożliwiało połączenie obowiązków zawodowych z dbaniem o dom i rodzinę (np. zawożenie i odbieranie dzieci z przedszkola itp.). Pandemia dodatkowo wymusiła na dużej liczbie osób przyuczenie się do pracy zdalnej. Obecnie część pracowników nie wróciła do pracy w biurze bądź pracuje w systemie mieszanym. W tej grupie znajdują się osoby, które odczuwają potrzebę zmiany otoczenia dla swojego home office. Wciąż chcą pracować zdalnie, ale nie w mieszkaniu w mieście, ale np. w wiejskiej chacie nad rozlewiskami Bugu. Dzięki temu, zaraz po wyłączeniu komputera mogą się udać na spacer brzegiem rzeki albo obserwować zachód słońca z hamaka rozwieszonego w owocowym sadzie. To ważny trend, którego nie wolno lekceważyć. Co więcej, to wspinała nisz. Jeśli gospodarz jest

w stanie zapewnić kameralne, odosobnione i wygodne miejsce do pracy, obowiązkowo z dobrym zasięgiem internetu, to koniecznie powinien akcentować to w swojej ofercie.

Powyższa kompilacja badań przeprowadzonych przez odmienne instytucje daje mocne podstawy dla wnioskowania o charakterze naszych przygotowań w zakresie atrakcyjnej i pożądanej oferty agroturystycznej.

W wielu opracowaniach dotyczących turystyki zetknęliśmy się z silnym trendem związanym ze specjalizowaniem się i zawężaniem oferty do danej grupy odbiorców. To podejście jak najbardziej słuszne, ale należy mieć na względzie, że budując ofertę agroturystyczną już tworzymy produkt specjalistyczny, w pewnym zakresie zawężony. Oczywiście możemy liczyć na trafienie w idealną niszę (np. kobiety – singielki, pracujące w wolnym zawodzie, zorientowane na zdrowy tryb życia, zainteresowane ciszą i spokojem z możliwością pracy zdalnej). Należy jednak pamiętać, że bardzo wąska specjalizacja wymaga bardzo dobrego marketingu, który zapewni odpowiednią liczbę klientów z wybranej grupy. Marketing jest bardzo ważny, ale na jego owoce trzeba czasem poczekać. W tym kontekście silne zawężanie grupy odbiorców w ramach już zawężonej branży turystycznej może być utrudnieniem w biznesie. Podobnie jeśli chodzi o potrzebę wyróżnienia się. Oczywiście bycie nowatorskim i odkrywczym w kreowaniu wizerunku własnej agroturystyki to

foto: Kampinoski Park Narodowy

cenna umiejętność, ale zawsze należy pamiętać o budowaniu wizerunku sukcesywnie i od podstaw, gdzie fundament to estetyczne i czyste pokoje, możliwie z własną łazienką, smaczne i zdrowe jedzenie, a dopiero potem romantyczny pomost na stawie z przycumowaną, białą łódką. Ważne jest też prowadzenie biznesu w zgodzie w samym sobą. **Szukanie/nazwanie grupy docelowej** warto pogodzić z odpowiedzią na pytanie, kogo chcielibyśmy gościć we własnym domu. Jeśli lubimy dzieci i nie sprawia nam większego problemu fakt, że w szczególności małe pociechy potrafią być dość hałaśliwe, to nie ma większych przeciwwskazań do kierowania oferty do młodych rodzin. Jeśli cenimy możliwość porozmawiania, obcowania z osobami dojrzałymi, to warto pomyśleć o ofercie dla gości w wieku senioralnym. A może wyznajemy filozofię wegańską i łatwiej będzie się nam zrozumieć z osobami podzielającymi tą

postawę. Jedno jest pewne. Większe szanse powodzenia będzie mieć biznes, który przynosi nam satysfakcję i klientów, których lubimy.

Kiedy nazwiemy już grupę docelową, musimy do niej dotrzeć. Jednym z najważniejszych kanałów komunikowania naszej oferty, jest internet, a narzędziem strona www, dostępna z poziomu różnych urządzeń, w tym przede wszystkim komputera i telefonu. Jeśli ktokolwiek ma jeszcze wątpliwości czy polskie społeczeństwo jest dostatecznie informatycznie zaawansowane, przytoczmy, że według unijnego indeksu DESI 2021, w roku 2020 68% gospodarstw domowych posiadało dostęp do jakiegoś rodzaju **sieci szerokopasmowej**, czyli powyżej średniej unijnej. Sieć 4G dostępna jest praktycznie w całym kraju, zaś pokrycie dla sieci 5G stale rośnie. Ekspertki szacują jednocześnie, że pandemia mogła przyspieszyć rozwój cyfrowy UE nawet o siedem lat. Z kolei badanie „Smart Barometr, czyli Polacy i ich smartfony” pokazuje, że smartfon posiada w Polsce prawie 80% mieszkańców. Dodatkowo nasi obywatele w większości korzystają z telefonów, które są nie starsze niż 2 lata. Te dane jasno wskazują na konieczność rozwijania oferty w sieci i budowania w niej atrakcyjnego wizerunku, oczywiście nieodłączającego od rzeczywistości. Ważne, aby strona naszego gospodarstwa była dobrze przygotowana. Co to znaczy? Oto kilka warunków do spełnienia:

- » dobre pozycjonowanie (do osiągnięcia przez dobór odpowiednich słów i fraz na stronie, choć

przy dużej konkurencji, nie oznacza to, że będziemy się pozycjonować na pierwszym miejscu wyszukiwarki Google po wpisaniu „agroturystyka Mazowsze”);

- » responsywność (prawidłowe wyświetlanie strony na ekranie smartfona, ergonomia przycisków, dostępność kluczowych informacji, szybkość ładowania);
- » autentyczne i dobre zdjęcia (zamiast posługiwać się fotografią stockową, lepiej zaprosić rodzinę i znajomych do wspólnej sesji – oczywiście za ich zgodą; korzystanie z banku zdjęć może wprowadzać klientów w błąd i doprowadzać do niepotrzebnych nieporozumień);
- » wygodne korzystanie przed wybuchem desigiem (zgodnie z zasadą „lepsze jest wrogiem dobrego”, postawmy na rozwiązania wygodne, proste i intuicyjne. Podążając ze wszech sił za nowymi trendami możemy wpaść w pułapkę pięknej strony z filmami, mnóstwem zdjęć, przewijanymi treściami i ... brakiem szybkiego odnośnika do kontaktu lub mapy);
- » obserwacja dobrych praktyk (warto oglądać się na dobre praktyki w branży turystycznej – zarówno lokalne, jak i zagraniczne. Ponadto pamiętajmy, że „duży może więcej”. Duże sieci hotelarskie inwestują w rozbudowane badania i marketing, zanim wprowadzą zmiany na swoich stronach internetowych. Zamiast naśladować wszystkie trendy, podglądajmy rozwiązania do-
brze sprawdzone).

Podkreślenia wymaga, że współczesny konsument jest „wzrokowcem”, nawykłym do posługiwania się i przyjmowania komunikatów uproszczonych, często sprowadzonych do postaci prostego symbolu – infografiki. Akceptacji dla piktogramowości towarzyszy oczekiwanie szybkiej dostępności. Formy przekazu tracą więc na nośności o ile nie są łatwo dostępne, a sam przekaz wyraźnie uproszczony, możliwie wspierany przez obraz. Strony www proste, bogate w zdjęcia i grafiki mają potencjał „zdobywania” współczesnego użytkownika.

Pozycjonowanie strony naszej agroturystyki jest ważne, ale z uwagi na siłę konkurencji, warto pomyśleć o dołączeniu do jednego z popularnych portali rezerwacyjnych. Booking.com jest portalem bardzo obszernym, a przy zadaniu zbyt szerokich parametrów wyboru nasza agroturystyka może być porównywana z pięciogwiazdkowym hotelem. Rozwiązaniem mogą być bardziej tematyczne portale, jak choćby slowhop.com lub kilka startujących właśnie (2022 rok) portali powiązanych z campingami i turystyką caravaningową (np. elcamp.pl).

Zgodnie z hasłem „reklama dźwignią handlu” warto być otwartym na „pokazywanie się” za pomocą różnych mediów. Jeśli w początkowej fazie naszego biznesu nie mamy środków na akcję promocyjną, nic w tym złego. Można sięgnąć po narzędzia tańsze, w których wykorzystywaniu specjalizują się nawet freelancerzy czy mniejsze agencje reklamowe. Ich użyciem możemy zająć się też sami,

foto: Opinogóra

o ile mamy czas na zapoznanie się z mechanizmem działania Google Ads (po wpisaniu w wyszukiwarkę hasła „Tworzenie kampanii – Google Ads – Pomoc” przejdziemy do prostego instruktarzu tworzenia własnych kampanii internetowych) lub **reklam na Facebooku** (po wpisaniu w wyszukiwarkę Meta for Business – Menedżer reklam Meta uzyskamy dostęp do instrukcji). Tego typu kampanie, nawet przygotowywane przez samego właściciela agroturystyki, mają tę zaletę, że dają możliwość monitorowania efektów i uczenia się, co zrobić, aby poprawić efekt reklamy i uzyskać pożądaną liczbę odsłon, co przekłada się na zainteresowanie danym obiektem.

MAZOWIECKA WIEŚ – ATLAS MOŻLIWOŚCI

Analizując atuty gospodarstwa i kierunki rozwoju dla agroturystyki musimy przeanalizować położenie przestrzenne. Taka diagnoza może ujawnić potencjał, o którym dotąd nie zdawaliśmy sobie sprawy.

Kluczowe uwarunkowania można podzielić na 4 grupy:

- » fizyczno-geograficzne oraz przyrodnicze (położenie względem rzek i jezior, kompleksów leśnych, terenów chronionych itp.);
- » kulturowo-etnograficzne (położenie względem tradycyjnego osadnictwa kurpiowskiego, skansenów, parków etnograficznych);
- » turystyczne (położenie względem kluczowych, rozpoznawalnych atrakcji województwa, zarówno historycznych, zabytkowych, jak i nowoczesnych i rozrywkowych, szlaków tematycznych, rowerowych itp.);
- » infrastrukturalno-społeczne (położenie względem dużych ośrodków miejskich, gęstość zaludnienia, położenie na mapie infrastruktury komunikacyjnej – drogi i koleje).

W grupie **uwarunkowań fizyczno-geograficznych oraz przyrodniczych** zaczniemy od przeanalizowania **mapy regionów geograficznych**.

Jak widzimy w województwie mazowieckim dominują obszary nizinne, zaś najniżej położone tereny znajdują się w dolinach głównych rzek. Mowa o Dolinie Środkowej Wisły, Dolinie Dolnej Pilicy, Kotlinie Płockiej, Kotlinie Warszawskiej, Dolinie Dolnej

Narwi oraz Dolinie Dolnego Bugu. Nieco wyżej położone obszary znajdują się w rejonie wschodnim Mazowsza, tj. na Wysoczyźnie Siedleckiej, oraz na południu, poniżej Radomia – Garb Gielniowski. Województwo Mazowieckie w całości znajduje się w dorzeczu Wisły. Rzeka wpływa na Mazowsze od południa na wysokości Puszczy Kozienickiej, dalej jej koryto biegnie łukiem na północny zachód, okala Puszcę Kampinoską i opuszcza granice województwa na wysokości Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego. W samej Kotlinie Warszawskiej do Wisły wpadają duże dopływy – Narew (na ostatnim odcinku zasilona wodami Bugu), Pilica i Bzura. Takie ukształtowanie terenu, w powiązaniu z gęstą siecią hydrograficzną, w której wyraźnie dominują duże rzeki (Wisła, Bug, Narew), a także położenie w środkowo-wschodniej Polsce, a więc w zasięgu klimatu przejściowego, pomiędzy morskim i kontynentalnym, sprzyja bogatej szacie roślinnej, która ma możliwość rozwoju w warunkach pozbawionych cech ekstremalnych. Podobnie wymienione uwarunkowania naturalne oddziałują na mieszkańców oraz turystów na Mazowszu. Za wyjątkiem terenów na wschodzie województwa, graniczących z Wysoczyzną Drohiczyńską (województwo podlaskie) i Równiną Łukowską (województwo lubelskie), klimat Mazowsza jest łagodny, sprzyjający całorocznemu wypoczynkowi. Co więcej, w rejonach o dużej lesistości i odpowiednim składzie gatunkowym, mikroklimat może mieć właściwości kurujące.

Regiony ogólnogeograficzne

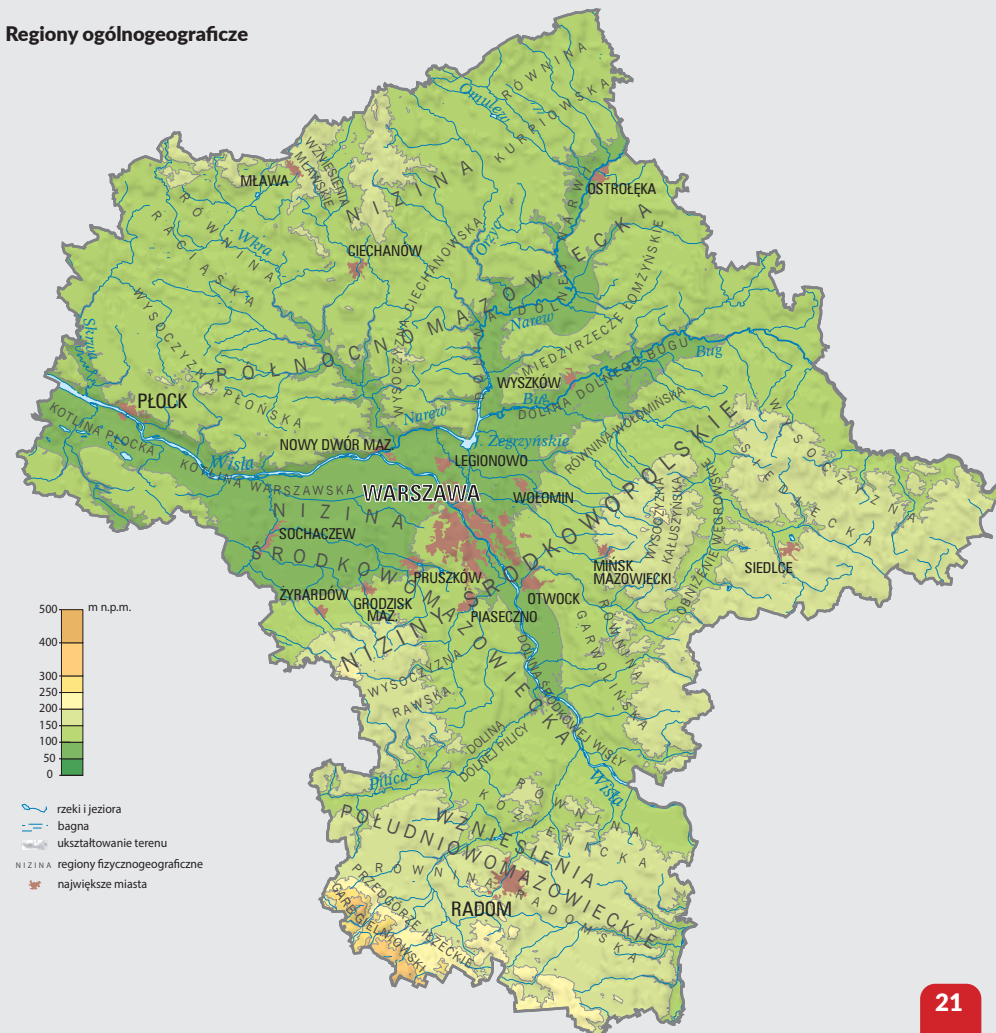

foto: rzeka Pilica

Usystematyzowaniu informacji i zwiększeniu świadomości przyrodniczego potencjału naszego regionu sprzyja analiza **mapy krajobrazowej**. Ukazuje ona współczesne zagospodarowanie terenu województwa. Choć oba tematyczne odwzorowania posiadają punkty wspólne, to należy wyraźnie podkreślić różnice względem mapy roślinności potencjalnej. Otóż ta druga ukazywałaby obszar Mazowsza w stanie nieprzekształconym przez człowieka, przed tysiącami lat. Dominowałyby na niej takie formacje, jak subkontynentalny grąd (w składzie lipa, dąb, grab), subkontynentalny bór (w składzie dąb i sosna), świetliste dąbrowy oraz łęgi (w dolinach rzek). Współcześnie w krajobrazie Mazowsza dominują pola uprawne, których największe połacie znajdują się

foto: rzeka Wkra

w zachodniej części Niziny Północnomazowieckiej, na wschodzie województwa oraz na Wzniesieniach Południowomazowieckich. Mikroklimatek regionu rozciągającego się na południowy zachód od Warszawy po łuk wyznaczony przez Pilicę sprzyja od wieków sadownictwu. Krajobraz łąk i pastwisk to przede wszystkim rejon północnego i północno zachodniego Mazowsza. Przemysł w województwie skupiony jest w regionie aglomeracji Warszawskiej oraz Płocka. Największe natomiast kompleksy leśne, pozostałości po znaczenie większych formacjach, to Puszcza Kurpiowska i nieco na południe od niej Puszcza Biała, przylegająca do stolicy Puszcza Kampinowska oraz zlokalizowana na samym południu Mazowsza Puszcza Kozienicka. Choć współcześnie puszcze pokrywają znacznie mniejszą

Krajobrazy

foto: rzeka Liwiec

powierzchnię, o dawnym zasięgu lasu świadczy wiele nazw miejscowości toczonych dziś polami (m.in. Poręby, Zwierzyńce, Budy). Warto dodać, że wspomniana Puszcza Kurpiowska (zwana też Zieloną) została odtworzona (odsadzona) około 160 lat temu. Uogólniając te obserwacje można stwierdzić, że najbardziej urozmaicone, przyrodniczo cenne i bogate pod względem roślinności i przedstawicieli świata zwierząt, są obszary leśne oraz zlokalizowane w dolinach rzek. Bardzo ważnym atutem agroturystyki jest bliskość jeziora, rzeki bądź stawu. Wszelki dostęp do wody, w szczególności miejsce w którym można uprawiać bezpiecznie sporty, uatrakcyjni obiekt w oczach potencjalnych gości. Przyjrzyjmy się **hydrograficznej mapie województwa** z wybranymi szlakami wodnymi, marinami i popularnymi ośrodkami dla wodniaków.

Już wcześniej zaznaczyliśmy, że całe województwo leży w dorzeczu Wisły. Mazowsze posiada również znaczne zasoby wód podziemnych (11,4% zasobów krajowych). Sieć rzeczna charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem i zmiennością zasilania. Zasoby wód płynących uzupełniają jeziora i zbiorniki retencyjne. Największe rzeki Mazowsza charakteryzują się śnieżnym typem režimu, co oznacza, że średni odpływ miesięcy marzec – kwiecień jest o ponad 130% (niekiedy 200%) większy od średniego miesięcznego odpływu w skali roku. Odcinek Wisły płynący przez Mazowsze jest wyjątkowo malowniczy i naturalny. Miejscami Dolina Wisły liczy 10 km szerokości, a jej skarpy są częstym tłem fotografii przyrodniczej. Do słynnych krajobrazów wiślanych należy skarpa w Płocku, wysoka na 50 metrów. Środkowy odcinek

Mapa hydrograficzna

foto: *Uzdrowisko Konstancin-Jeziorna*

Wisła ma ponadto charakter roztokowy, z wieloma wyspami i piaszczystymi łachami, których kształt ulega zmianie na przestrzeni roku. To wspaniałe miejsca żerowania i lęgu dla licznych przedstawicieli ornitofauny, także tej wędrującej, dla której korytarz Wisły to główny szlak przelotu do ciepłych krajów i z powrotem. Pod kątem turystycznym Wisła jest na pewno ciekawą propozycją dla miłośników bird-watchingu. W odniesieniu do sportowego wykorzystania Wisły, bardzo dużo propozycji skupia się w okolicach Warszawy. W ofercie znajduje się kajakarstwo, jednak z uwagi na rozmiar, siłę nurtu oraz kwestie związane z bezpieczeństwem, bardziej popularne są rejsy (m.in. wycieczki statkami z Bulwaru Karskiego, pływanie tzw. skutą z przystani Nowa Fala lub z Cypla Czerniakowskiego czy przejażdżki galarami). Kolejną ważną rzeką Mazowsza jest Wkra, która płynie przez Równinę Raciąską z północy do

centralnej części województwa. To typowo nizinna rzeka, meandrująca przez krajobraz pól i łąk, płytka, o piaszczystym dnie. Rzeka posiada dogodne warunki dla kajakarzy z popularnymi postojami w Jońcu, Borkowie i Pomiechówku. Również z północy w kierunku Wisły płynie dolina Narew, rzeka spokojna, miejscami bardzo dzika. Popularne przystanie na niej to m.in. Ostrołęka, Serock, Różan. Południowe Mazowsze przecina dolina Pilicy u podnóża Wzniesień Południowomazowieckich. Jest ważną ostoją rzadkich gatunków ptaków (sieweczka obrożna i rzeczna, ostrzygojad, bączek, dubelt, nurogęś, brodziec piskliwy), zaś w jej wodach żyją aż 32 gatunki (m.in. zagrożone piekielnica, różanka, koza złotawa). Pilica jest popularna wśród kajakarzy, a spływy nią można dogodnie połączyć z wycieczkami krajoznawczymi (przystań w Warce). Wśród rzek turystycznych warto wymienić Liwiec, jedyną rzekę,

która od początku do końca biegnie tylko przez Mazowsze. Jest bardzo lubiana przez letników za sprawą płytczn, które pozwalają na przyjemne brodenie w wodzie. Niestety ta cecha i coraz silniejsze susze sprawiają, że w miesiącach lipiec – sierpień stan wód nie rzadko pozwala na spływy kajakowe.

Atrakcyjność w ujęciu hydrologicznym to także potencjalny dostęp do wód leczniczych bądź geotermalnych. W województwie mazowieckim rozpoznano dotąd jedno złożo wód leczniczych – w miejscowości Konstancin-Jeziorna. To wody hipotermalne chlorkowo-sodowe, bromkowe, jodkowe, żelaziste i borowe. Wokół dostępu do tych wód działa wiele hoteli, pensjonatów oraz domów gościnnych, zaś sam Konstancin-Jeziorna zyskał status destynacji luksusowej. W przypadku wód geotermalnych o temperaturze powyżej 300 C°, znaczne pokłady znajdują się w zachodniej i południowo zachodniej części województwa. Przykładem wykorzystania tego zasobu naturalnego jest zakład geotermalny w Mszczonowie. Woda geotermalna, wydobywana tu od ponad dwóch dekad, wykorzystywana jest do celów ciepłowniczych, rekreacyjnych oraz pitnych. Dzięki wydobyciu można było uruchomić duży park wodny, co stało się źródłem zarobku dla wielu mieszkańców, zaś ogrzewanie domów wodami geotermalnymi w istotny sposób poprawiło stan lokalnego środowiska.

Tereny przyrodniczo cenne, a zatem o unikalnym składzie gatunkowym, będące domem dla rzadkich gatunków zwierząt, mogą stanowić silny czynnik

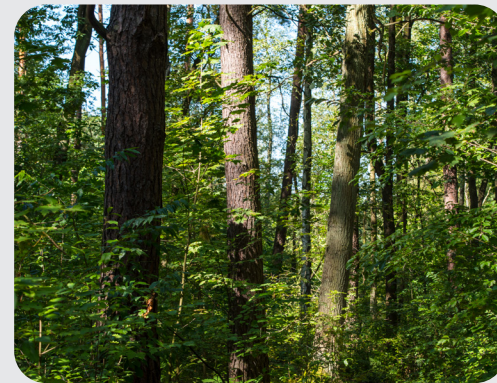

foto: *Kampinoski Park Narodowy*

wyróżniający dla agroturystyki. Szczególnie, jeśli właściciel potrafi wyeksponować informacje na ten temat (np. na stronie www). Do takich terenów zaliczają się **obszary chronione w ramach programu Natura 2000**. To program sieci obszarów Unii Europejskiej, których celem jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uznane zostały za rzadkie i zagrożone w skali kontynentu. Jego podstawą są dwie unijne dyrektywy – dyrektywa ptasia oraz dyrektywa siedliskowa (habitatowa). Aktualnie w Polsce obszary Natura 2000 pokrywają około 20% powierzchni lądowej kraju. W skład sieci wchodzi: 850 specjalnych obszarów ochrony siedlisk oraz 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków lub mających znaczenie dla wspólnoty. Mazowiecka sieć Natura 2000 zajmuje powierzchnię blisko 467 tys. ha, co stanowi ponad 13% powierzchni województwa! Składa się z 16 obszarów specjalnej ochrony

foto: Mazowiecki Park Krajobrazowy

ptaków, 59 specjalnych obszarów ochrony siedlisk lub obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (przyszłych specjalnych obszarów ochrony siedlisk) oraz jednego obszaru chronionego zarówno na mocy dyrektywy ptasiej, jak i siedliskowej (Puszcza Kampinowska). Największym obszarem w ramach dyrektywy ptasiej, położonym w całości na terenie województwa mazowieckiego, jest Puszcza Biała, najmniejszym zaś Bagno Pulwy. Największym obszarem wyznaczonym w ramach dyrektywy siedliskowej jest Puszcza Kozienicka, a najmniejszym Aleja Pachnicowa. Jeśli przyrzeć się dokładnie mapie, zobaczymy, że część tych obszarów pokrywa się. Co więcej, prawie wszystkie doliny rzek otoczone są ochroną w ramach sieci Natura 2000. Biorąc to pod uwagę, można wywnioskować, że jeśli nasze gospodarstwo znajduje się w bliskości zbiornika lub cieków wodnych, otaczające nas tereny posiadają bogatszy skład gatunkowy

foto: Nadbużański Park Krajobrazowy

roślinności i są zasiedlane przez większą liczbę zwierząt, potencjalnie rzadkich lub chronionych.

Innymi niezwykle ważnymi obszarami chronionymi są **Parki Narodowe** oraz **Parki Krajobrazowe**. Na terenie województwa mazowieckiego istnieje jeden park narodowy, Kampinoski PN, oraz pięć parków krajobrazowych: Mazowiecki PK im. Czesława Łasza, Nadbużański PK, Kozienicki PK im. Profesora Ryszarda Zaręby, Chojnowski PK oraz Brudzeński PK. Oczywiście rozpoznawalność Kampinoskiego Parku Narodowego jest znacznie większa niż parków krajobrazowych, jednak zainteresowanie tymi drugimi wciąż rośnie, a mieszkańcy Mazowsza w coraz większym zakresie rozumieją potrzebę chronienia krajobrazu z jego elementami naturalnymi oraz antropogenicznymi.

Obszary Natura 2000

- Natura 2000 - obszary ptasie
- Natura 2000 - obszary siedliskowe

foto: Koziński Park Krajobrazowy

Ponownie, bliskość obszarów chronionych to istotny atut i potencjalny wyróżnik dla naszego obiektu. Przytoczmy kilka charakterystycznych cech wymienionych i przedstawionych na mapie obszarów.

Kampinoski Park Narodowy – utworzony w 1959 roku, wpisany na światową listę rezerwatów biosfery UNESCO. Obejmuje tereny Puszczy Kampinoskiej w pradolinie Wisły, w zachodniej części Kotliny Warszawskiej. W jego krajobrazie dominują lasy porastające rozległe formacje wydmore oraz tereny bagienne. Powierzchnia parku to ponad 38 tys. ha. Miejsca i obiekty historyczne na terenie KPN to przede wszystkim Muzeum – Miejsce Pamięci Palmiry oraz Sochaczewska Kolej Muzealna.

Do atrakcji o charakterze rodzinnym należy Park Rozrywki Julinek (dawna baza cyrkowa). Szlaki turystyczne przecinające KPN liczą 360 km, zaś Kampinoski Szlak Rowerowy prawie 145 km. Zwierzęciem, które pojawia się w herbie Parku jest oczywiście łось.

Mazowiecki Park Krajobrazowy im. Czesława Łaszka obejmuje południowo-wschodnią część Warszawy, Józefów, Otwock, Karczew, oraz gminy: Wiązowna, Celestynów, Osieck, Sobienie-Jeziory, Kołbiel. Jego powierzchnia wynosi 15 tys. hektarów. Wspólnie z Kampinoskim Parkiem Narodowym i Chojnowskim Parkiem Krajobrazowym tworzą system Zielonego Pierścienia Warszawy. Krajobrazy

foto: Brudzeński Park Krajobrazowy

Parku to przede wszystkim lasy ciągnące się równolegle do doliny Wisły. Są to przede wszystkim lasy iglaste (bór świeży i wilgotny). Największym ssakiem Parku jest łось. Inne, dość liczne ssaki to dzik, sarna, borsuk, łasica, bóbr i wydra.

Nadbużański Park Krajobrazowy to jeden z największych parków krajobrazowych w Polsce. Obejmuje lewobrzeżną część Doliny Dolnego Bugu oraz fragment doliny dolnej Narwi i Liwca. Do terenu Parku należą obszary Puszczy Białej, Borów Łochowskich i Lasów Cerańskich. Krajobraz NPK to mozaika terenów nadrzecznych, nizinnych, meandrujących rzek, terasów zalewowych, łąk, pastwisk i lasów. Na terenie Parku znajduje się aż

13 rezerwatów przyrody i wielu przedstawicieli dużej fauny (łosie, jelenie, sarny, dziki, wilki, bobry).

Koziński Park Krajobrazowy im. Profesora Ryszarda Zaręby położony jest w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego, u zbiegu rzek Wisły i Radomki. Powierzchnia Parku wynosi 26 tys. hektarów. Roztacza ochronę nad naturalnym krajobrazem lasów Puszczy Kozińskiej. Na terenie parku i jego otuliny znajduje się 15 rezerwatów przyrody. Tereny stanowią dom dla 200 gatunków ptaków, a spośród rzadkich i chronionych ssaków warto wymienić aż 16 gatunków nietoperzy (m.in. mroczek posrebrzany, mroczek pozłocisty, nocek wąsatek, mopek zachodni oraz borowiaczek). W herbie Parku widnieje jeleń.

foto: Kozienicki Park Krajobrazowy

Chojnowski Park Krajobrazowy powstał w 1993 roku. Park rozciąga się od Konstancina-Jeziorny i Obór oraz Wilczyńka na wschodzie aż po Prażmów na południowym-zachodzie. Park liczy 6,8 tys. ha, z których dużą część stanowią lasy i łąki wraz z Doliną Jeziorki. W krajobrazie dominują bory świeże i mieszane, a także zbiorowiska leśne o charakterze grądowym i łęgowym. Nierzadko urozmaica je torfowiska i turzycowiska. Symbolem Parku jest bor-suk, którego liczna populacja znalazła schronienie w tych stronach.

Brudzeński Park Krajobrazowy położony jest na prawym brzegu Wisły na północny zachód od Płocka, obejmując fragment Skrzy Prowej wraz z lasami okolic Brudzenia i Sikorza oraz jeziorami Józefowskimi. Powierzchnia Parku wynosi to 3,5 tys. ha. Park charakteryzuje się wyjątkowo zróżnicowaną

rzeźbą terenu pochodzenia lodowcowego. Oprócz doliny Skrzy, licznie występują tu jary i wąwozy, a także niewielkie jeziora (wypiskowe). Lasy stanowią 50% obszaru Parku.

Analizę **uwarunkowań kulturowo-etnograficznych** warto rozpocząć od rozważań nad ważnym wyróżnikiem i potencjalnie rozpoznawalną dla gospodarstwa cechą. Mowa o przynależności do kręgu kultury kurpiowskiej. Dobrze wiedzieć, czy agroturystyka znajduje się na terenach historycznie zamieszkałych przez Kurpiów. Jednocześnie taka świadomość może pozwolić nazwać bądź odtworzyć tradycje rodzinne. Wiedza na temat Świadomości kurpiowskiej tożsamości jest niekwestionowanym atutem.

Turyści decydujący się na urlop w obiekcie agroturystycznym są zazwyczaj ciekawi i otwarci na poznanie realiów dawnej wsi – budownictwa, narzędzi i sposobów ich wykorzystania, sztuki ludowej, obyczajów dnia codziennego i tradycji świątecznych.

Dziedzictwo kulturowe może być więc cennym potencjałem, na którym wiele osób buduje ofertę agroturystyki. Na Mazowszu nie brakuje miejsc ciekawych pod względem etnograficznym, co zdecydowanie należy wykorzystać, planując promocję swojego gospodarstwa. Szczególnym zainteresowaniem turystów cieszą się tradycje związane z osadnictwem kurpiowskim.

Parki krajobrazowe i narodowe

Parki narodowe, krajobrazowe
 Lasy

foto: Muzeum Kurpiowskie w Wachu

Obszary dawniej zamieszkiwane przez ludność kurpiowską obejmowały tereny dwóch puszczy mazowieckich: Puszczy Zielonej i Puszczy Białej. Granica biegnąca przez oba kompleksy dzieli region na Kurpie Zielone i Kurpie Białe. Izolacja tego regionu, wynikająca z naturalnej bariery, jaką stanowiły bagna i lasy, a także duża odległość od większych miast, doprowadziły do wykształcenia odrębności kulturowej – zarówno materialnej, jak i duchowej. Charakterystycznymi elementami kultury materialnej są tradycyjne stroje, hafty, wycinanki, kwiaty z krepiny, chaty oraz ozdobne palmy przygotowywane na Niedzielę Palmową. Pamięć o elementach folkloru duchowego, w tym pieśniach, zwyczajach i gwarze, podtrzymywana jest do dziś poprzez różne inicjatywy regionalne, na przykład Kurpiowskie granie w gminie Lelis, Miodobranie Kurpiowskie w Myszyncu, czy Święto Kukurydzy w Dylewie.

foto: Zagroda Kurpiowska w Kadzidło

Głównymi ośrodkami folkloru kurpiowskiego w Puszczy Zielonej są Łyse i Kadzidło. Wieś Łyse jest ośrodkiem kurpiowskiej sztuki ludowej z drewnianym kościołem pw. św. Anny i drewnianymi XIX-wiecznymi chałupami kurpiowskimi. W gminie Kadzidło znajduje się **Muzeum Kurpiowskie w Wachu**, z eksponatami datowanymi na koniec XVIII wieku oraz Centrum Kultury Kurpiowskiej, przybliżające codzienne życie Kurpiów. Działa tam również Zespół Folklorystyczny „Kurpianka – Cepelia” i Galeria Kurpiowska. Warto dodać, że co roku na terenie Kadzidła odbywa się **Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Wesele Kurpiowskie”**, które przyciąga co roku tysiące turystów i stało się jedną z największych tego typu imprez w Polsce.

Z kolei głównymi ośrodkami folkloru kurpiowskiego w **Puszczy Białej** są **Pniewo z Kuźnią Kurpiowską**, prowadzoną przez Stowarzyszenie „Puszcza Biała – Moja Mała Ojczyzna” oraz **Brańszczyk**, gdzie znajduje się **Skansen im. Marii Żywirskiej**. Na terenie skansenu podziwiać można m.in. drewnianą chatę, której wyposażenie stanowią dary od lokalnej ludności, dom bartnika, stodołę i kuźnię.

Ważne etnograficznie mazowieckie obiekty nie są jednak związane wyłącznie z osadnictwem kurpiowskim. Nieco inną historię mazowieckiej prowincji można poznać w **Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu**. Na terenie skansenu zaprojektowano zespoły architektoniczne, charakterystyczne dla dawnego budownictwa wsi rzędowej, a także zabudowania dworskie i kościół. Dodatkową atrakcją są rekonstrukcje prac rolnych i gospodarskich - dzięki nim można dowiedzieć się jak pieczono chleb, czy kiszono kapustę. W **Radomiu** znajduje się **Muzeum Wsi Radomskiej**. Na obszarze 32 ha zgromadzono ponad 60 obiektów architektury ludowej, głównie drewnianej. Najstarszym z zabytków jest kościół pw. św. Doroty z Wola nowa z 1749 roku. Muzeum posiada także kolekcję wiatraków, prezentującą różne typy tych budowli. W skansenie organizowane są różne imprezy, jak Święto Ziemniaka, czy inscenizacje historyczne. Kolejnym ciekawym punktem, gromadzącym potencjalnych gości agroturystyki jest **Skansen Osadnictwa Nadwiślańskiego w Wiącheminie**. Miejsce poświęcone kulturze Olędrow, związanej z menonityzmem i luteranizmem cieszy się dużym zainteresowaniem osób chcących zagłębić historię

foto: Muzeum Wsi Mazowieckiej

osadnictwa przybyszów z Fryzji, Flandrii i Niemiec. Obecnie na terenie Skansenu można zobaczyć wyremontowany dawny kościół ewangelicko-augsburski, pobliski odnowiony cmentarz, a także typowe dla osadnictwa olenderskiego zabudowania gospodarskie wraz z wyposażeniem. W okolicy Kampinoskiego Parku Narodowego warto zwiedzić **Skansen budownictwa puszczańskiego we wsi Granica**. Na jego zabudowania składają się trzy zagrody, nazwane od ostatnich właścicieli budynków mieszkalnych zagrodami Widymajera (gospodarstwo zamożnego chłopca), Wiejckiej (przykład średniozamożnego gospodarstwa) i Połcia (charakter skromnej chałupy). Na uwagę zasługuje również **Muzeum Architektury Drewnianej Regionu Siedleckiego w Nowej Suchej**. Serce tego terenu stanowi obszerny młazewiowy dwór, którego wnętrza wypełnione są

przez meble z różnych epok, szlacheckie portrety, rzeźby i przedmioty sztuki użytkowej. W otoczeniu dworu zachował się ogród, stary drzewostan i budynki XIX-wiecznej oficyny. Na przyległym obszarze został utworzony skansen budownictwa charakterystycznego dla regionu siedleckiego.

Kolejne uwarunkowania, które należy wziąć pod uwagę, związane są z potencjałem turystycznym, jako wytworem o charakterze antropogenicznym. Dziedzictwo historyczno-kulturowe w postaci zamków, dawnych grodzisk, fragmentów murów, fortyfikacji itp. to cenny atut, który koniecznie należy wyeksponować w opisie agroturystyki w odniesieniu do atrakcji w okolicy. Warto też zaproponować gościom plan wycieczki, uwzględniający możliwość zwiedzenia obiektu historycznego.

Najwięcej miejsc zabytkowo-kulturowych znajduje się w **Warszawie**. Osobom odwiedzającym stolicę można polecić spacer ulicami **Starego Miasta**, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO. To tętniące życiem centrum turystyczne, oprócz zwiedzania **Zamku Królewskiego** i przyległych do niego ogrodów, ma do zaoferowania także podziwianie kamienic dawnych mieszczan, zabytkowych kościołów i mnóstwo restauracji, serwujących dania różnych kuchni świata. Kolejną atrakcją stolicy jest **Wilanowski Park Kulturowy** – tereny zielone i pałace oraz historyczne osie kompozycyjne na terenie dwóch dzielnic – Wilanowa i Ursynowa.

foto: Warszawa, Stare Miasto

Wiele ciekawych obiektów znajduje się również w bliskim sąsiedztwie Warszawy. Jednym z nich jest **Zakroczym z gotycko-renesansowym kościołem parafialnym pw. Podwyższenia Krzyża i barokowym klasztorem oo. Kapucynów**. Kolejne godne uwagi miejsce to **Park Kulturowy – Ossów – Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 roku we wsi Ossów**. W przyszłości powstanie tu Muzeum Bitwy Warszawskiej, a obecnie jego rolę spełnia nowoczesne Centrum Informacji Turystyczno-Historycznej.

W centrum Mazowsza warto zwiedzić też **Piaseczno, Konstancin-Jeziorną, Czersk** oraz **Górę Kalwarię**. W **Piasecznie** na gości czeka przejazd tradycyjną koleją wąskotorową i zwiedzanie **Muzeum Regionalnego**. Główną atrakcją **Konstancina** jest **Park Zdrojowy**, założony na przełomie XIX i XX wieku z tężnią solankową. Powietrze wokół niej

foto: Zamek książąt mazowieckich w Czersku

tworzy mikroklimat zbliżony do morskiego. Z kolei w **Górze Kalwarii** na uwagę zasługują m.in. **układ urbanistyczny** wytyczony na podstawie średnio-wiecznych planów Jerozolimy, barokowy **kościół Podwyższenia Krzyża Świętego** i **pobernardyński kościół Niepokalanego Poczęcia NMP**. Najważniejszym zabytkiem **Czerska** jest z kolei **gotycki zamek książąt mazowieckich** - z jego wieżi roztacza się fantastyczny widok na okolicę.

W **Grodzisku Mazowieckim** na uwagę turystów zasługują zespół zabytkowych willi, **Galeria Instrumentów Folkowych** oraz **Park im. hrabiów Skarbków** z tężnią solankową. Głównym zabytkiem miasta jest **kościół parafialny pw. św. Anny**, na placu Zygmunta Starego, wybudowany w stylu późnobarokowym.

foto: Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego w Górze Kalwarii

Do zabytków położonego niedaleko **Milanówka** należą m.in. **kościół parafialny pw. św. Jadwigi, zespół willowy Turczynek**, kwatera żołnierzy z okresu II wojny światowej oraz wiele willi z lat 1896–1945.

W powiecie żyrardowskim znajduje się **Guzów** z przepięknym **zespołem pałacowo-parkowym**, wzorowany na budownictwie słynnych zamków nad Loarą. Tuż obok położony jest **Żyrardów**, który wyróżnia się jedynym w Europie, niemal w całości zachowanym **zespołem budynków fabrycznych**, mieszkalnych i użyteczności publicznej miasta przemysłowego przełomu XIX i XX wieku. W południowej części województwa mazowieckiego miejscami szczególnie chętnie odwiedzanymi przez turystów są gmina **Mogielnica, Radom, Zwoleń** oraz **Szydłowiec**.

foto: Resursa w Żyrardowie

W **Mogielnicy** można zwiedzić kościoły – **pw. św. Floriana i św. Trójcy** oraz urbanistyczny układ miasta z **ratuszem** z XVIII w. W **Zwoleniu** odbywa się szereg imprez kulturalnych. Najbardziej znane są coroczne imieniny Pana Jana poświęcone Janowi Kochanowskiemu, odbywają się w pierwszą niedzielę wakacji. Z kolei w **Radomiu** obowiązkowym punktem wycieczki jest spacer szlakiem turystycznym „Zabytki Radomia”. Znajdują się na nim najważniejsze punkty miasta, m.in.: **Grodzisko Piotrówka, kościół św. Wacława, kościół farny św. Jana Chrzyciela i relikty zamku radomskiego, miejskie mury obronne** z XIV wieku. W pobliskim **Szydłowcu** mieści się **zamek**, będący jedną z najbardziej okazałych renesansowych magnackich rezydencji w Polsce oraz **Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych**.

foto: Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu

Wschodnia część Mazowsza to przede wszystkim atrakcje w **Węgrowie**, wsi **Boguty-Pianki**, **Siedlcach** i **Łosicach**. Podczas zwiedzania **Węgrowa** warto zajrzeć do **Bazyliki Mniejszej Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny oraz świętych Pawła, Piotra, Andrzeja i Katarzyny**. W Domu Gdańskim, dawnej faktorii kupieckiej, zlokalizowane są **Gabinet Zbiorów Regionalnych i Muzeum Tkaniny Podlaskiej**. Głównym zabytkiem **Łosic** jest neogotycki **kościół pw. św. Zygmunta**, w którym znajdują się liczne obrazy świętych i barokowe rzeźby. W **Bogutach-Piankach** na uwagę zasługują przede wszystkim drewniany **kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych** oraz drewniane **plebania i dzwonnica** z II połowy XIX w. Obowiązkowym punktem wycieczki po **Siedlcach** jest **Muzeum Diecezjalne**. To tutaj znajduje się prawdziwy skarb – obraz „Ekstaza św. Franciszka” pędzla El Greco, jedyne

foto: Zamku Książąt Mazowieckich w Płocku

dzieło tego artysty w Polsce. W siedleckim ratuszu, który dźwiga na swoich barkach Atlasa z globem ziemskim, mieści się **Muzeum Regionalne**. Do najciekawszych miejsc zachodniego Mazowsza z pewnością należą **Płock, Sierpc, Płońsk, Gostynin, Gąbin i Biezuń**. **Płock** to historyczna stolica Mazowsza i jedno z najciekawszych miast na mapie turystycznej tego regionu. Jego zwiedzanie najlepiej zacząć od słynnego **Wzgórza Tumskiego z bazyliką konkatedralną Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Muzeum Diecezjalnym** w zabudowaniach dawnego **Zamku Książąt Mazowieckich**. Największą atrakcją **Sierpca** jest **Muzeum Wsi Mazowieckiej**, prezentujące prowincję z XIX i początków XX wieku. Podczas spaceru po **Płońsku** warto zwiedzić szczególnie **zespół pokarmelicki z Kościołem parafialnym pw. św. Michała Archanioła i wczesnośredniowieczne grodzisko**. W **Gąbinie**

foto: Muzeum Wsi Mazowieckiej Kalwarii w Sierpcu

na turystów czekają zabytkowe kamienice przy **Starym Rynku**, klasycystyczny ratusz i piękny park. W **Gostyninie** na uwagę zasługują odbudowany zamek, klasycystyczne hale targowe **„Arkady”** z 1927 roku oraz **ratusz** z XIX wieku, zwieńczony wieżą zegarową z ażurową latarnią. Z kolei głównymi atrakcjami **Bieżunia** są **Pałac Zamoyskich** i barokowy **kościół św. Trójcy**.

Jednym z najciekawszych obiektów północnego Mazowsza jest ponad 700-letni **zamek w Ciechanowie**. To jedyna niezdobyta w średniowieczu twierdza książąt mazowieckich. Jej gotyckie mury mieszczą dziś sale muzealne.

Północne Mazowsze to również zabytki **Pułtusk, Makowa Mazowieckiego, Różana i Ostrołęki**. W **Pułtusku**, określanym jako „mazowiecka Wenecja” na odwiedzających czeka wizyta

foto: Zamek w Ciechanowie

w XV-wiecznym zamku i spacer po przylegającym do niego **najdłuższym brukowanym rynku w Europie** oraz **kolegiata Zwiastowania Najświętszej Marii Panny** ze słynnym sklepieniem pułtuskim. Największą atrakcją dla najmłodszych jest z kolei wycieczka łódką po Narwi i potoczonych z nią kanałach. W **Makowie Mazowieckim** warto zwiedzić odrestaurowany **rynek** i **zabytkowy kościół pw. Bożego Ciała**. W mieście znajduje się też zalew, który stwarza wszechstronne możliwości uprawiania sportów wodnych i wędkarstwa.

Do głównych zabytków **Różana** należą neogotycki **kościół parafialny św. Anny**, pierwotnie gotycki z XVI wieku i kaplica grobowa rodziny Kossakowskich z 1880 roku. Ciekawą atrakcją są również forty carskiej twierdzy, wzniesionej w początku XX wieku. Będąc w **Ostrołęce** koniecznie należy odwiedzić XVII-wieczne **kościół św. Antoniego Padewskiego**

foto: Nadłuższy rynek w Europie, Pułtusk

z **zespołem klasztornym Bernardynów i Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny**. Warto udać się też do **Muzeum Kultury Kurpiowskiej**, oferującym bogatą ofertę edukacyjną dla osób w każdym wieku. Wymienione obiekty zabytkowo-kulturowe stanowią cenny atut mazowieckich terenów. Podkreślenie ich obecności w sąsiedztwie agroturystyki wpływa niewątpliwie na atrakcyjność danego gospodarstwa w oczach gości.

Goście agroturystyki to, zgodnie z badaniami przytoczonymi w pierwszym rozdziale, osoby zorientowane na wypoczynek w ciszy i spokoju, w otoczeniu przyrody – otoczeniu, które w świadomości stawiają w opozycji do miejskiego zgiełku i pośpiechu. Jednak szczególnie osoby przebywające na urlopie z dziećmi, po kilku dniach wypoczynku w bliskości natury, zaczynają zazwyczaj szukać dodatkowych atrakcji dla najmłodszych. Na szczęście oferta

Obiekty zabytkowo-kulturowe

obiekty z Listy Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO

pomniki historii

zabytkowe zespoły miejskie

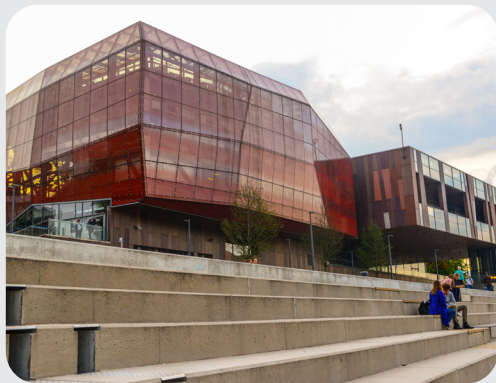

foto: Centrum Nauki Kopernik w Warszawie

parków tematycznych, muzeów interaktywnych i walorów przyrodniczych jest tak bogata, że nawet najbardziej wybredny mały turysta znajdzie miejsce odpowiednie dla siebie.

W **Warszawie** obiektami najbardziej godnymi polecenia są **Centrum Nauki Kopernik** oraz **ZOO**. Centrum to prawdziwy raj dla małych naukowców i ciekawych świata odkrywców. Podczas wizyty zwiedzający mogą przetestować setki interaktywnych eksponatów, wziąć udział w warsztatach z dziedziny chemii, fizyki, robotyki, biologii, czy astronomii, a także odwiedzić jedyny w swoim rodzaju Teatr Wysokich Napięć. Dla najmłodszych została przygotowana specjalna strefa z dostępem do sali zabaw oraz wodnych eksperymentów. Wizyta w Centrum Nauki Kopernik to pomysł na fantastyczne spędzenie czasu dla całej rodziny.

foto: Warszawskie ZOO

Warszawskie ZOO jest domem dla ponad 12 tysięcy zwierząt należących do 540 gatunków. Do ważniejszych obiektów tego miejsca należą: jedna z najnowocześniejszych w Europie słoniarni oraz herpetarium, czyli ekspozycja krokodyli, ogromnych węży i jaszczurek. Punktem, przy którym zatrzymuje się wielu turystów jest również małpiarnia, zamieszkiwana przez szympansy i potężne goryle. Z historią warszawskiego ZOO nieodłącznie związane są też losy Jana Żabińskiego i jego rodziny, która dawała schronienie setkom Żydów prześladowanych w czasie II wojny światowej. Willę Żabińskich można zwiedzać z przewodnikiem, po wcześniejszym umówieniu telefonicznym.

Na północ od Warszawy znajduje się **Jezioro Zegrzyńskie** – prawdziwa gratka dla żeglarzy i wędkarzy oraz miłośników sportów wodnych takich jak windsurfing czy wakeboard. Będąc w okolicy, warto

foto: Jezioro Zegrzyńskie

skusić się na pyszne ryby serwowane w tutejszych restauracjach, by później oddać się błogiemu odpoczynkowi na jednej z malowniczych plaż. Do najpopularniejszych miejscowości turystycznych nad Jeziorem Zegrzyńskim należą Zegrze, Serock, Zegrzynek, Jadwisin i Jachranka – ośrodki te mają doskonale rozwiniętą bazę turystyczną, zorganizowaną również z myślą o najmłodszych turystach.

Na Mazowszu zlokalizowany jest największy zaduszony aquapark w Europie – **Suntago Park of Poland**. Na turystów czekają tu trzy strefy tematyczne: Jamango, Relax i Saunaria, część Wellness&Spa, baseny zewnętrzne dla najmłodszych i 32 zjeżdźalnie o łącznej długości 3,2 km, które zapewniają solidną dawkę adrenaliny. Suntago to również 840 m² basenu termalnego, sauny, łaźnie i restauracje – a to wszystko w otoczeniu 300 prawdziwych palm. W bliskim sąsiedztwie Warszawy znajdują się też

Termy Mszczonów – kompleks z dwoma całorocznymi basenami termalnymi, zasilanymi wodą ze słodkich źródeł o temperaturze od 26 do 34°C, eksploatowaną z głębokości 1,6 km. Wśród atrakcji term są również basen rekreacyjny, sportowy i dla dzieci oraz zjeżdźalnie wodne, sauny, grota solna, boiska do piłki plażowej i siatkowej, a także place zabaw.

Farma Iluzji to miejsce, w którym rzeczywistość łączy się z magią. Odwiedzający mają do dyspozycji m.in. tematyczne place zabaw, park linowy, karuzele, kolejki, labirynt, mini golfa i skoczne poduchy. Jest też oczywiście iluzja – Tunel Zapomnienia, Sekretna Komnata, Krzywa Chata i Zakręcony Domek. Obowiązkowym punktem wycieczki są przeprawy przez rzekę tratwami, przygody w Zatoce Piratów, poznanie tajemnic egipskich władców w Grobowcu Faraona, czy odkrycie historii opuszczonej kopalni.

foto: Park Rozrywki Julinek

Park Rozrywki Julinek to dawny ośrodek sztuki i rozrywki cyrkowej, położony w otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego. Obecnie kompleks oferuje połączenie wypoczynku w naturze z bez troską zabawą i rozrywką na najwyższym poziomie. Ogromny park linowy, ścianki wspinaczkowe, kraina dmuchańców, strefa animacji, wesołe miasteczko, tor tubingowy, wystawa sztuki cyrkowej oraz działający w lato park wodny – to tylko niektóre z atrakcji tego wyjątkowego miejsca.

Z punktu widzenia gospodarza agroturystyki warto również sprawdzić położenie obiektu względem lokalnych i regionalnych **szlaków tematycznych**. Ich bliskość sprawia, że w okolicy nie brakuje miłośników historii, kultury i tradycji religijnych regionu. Z kolei po dniu pełnym wrażeń, turyści chętnie odpoczną w miejscu, w którym będzie można

foto: Farma Iluzji

smacznie zjeść, a właściciele podpowiedzą kolejne obiekty warte odwiedzenia. Większość regionalnych szlaków kulturowo-historycznych powstała na Mazowszu dzięki **Mazowieckiej Regionalnej Organizacji Turystycznej**, która skutecznie promuje walory województwa już od 15 lat.

Szlak Książąt Mazowieckich prowadzi przez miejscowości, którymi przez 300 lat władali następcy Konrada Mazowieckiego. Założyli oni ponad sto miast, budowali majestatyczne twierdze i kościoły w stylu zwanym gotykem mazowieckim. Historia władców Mazowsza to również burzliwe losy rodzinne, opisane przez samego Szekspira w *Zimowej Opowieści*, tajemnicze legendy o skarbach templariuszy i opowiadania o tajnej broni, umożliwiającej zwycięstwo wojskom polskim w bitwie pod Grunwaldem.

foto: Twierdza Modlin

Szlak Sakralne Pęty Mazowsza prezentuje najcenniejsze obiekty kultu religijnego regionu. Na trasie znajdują się zarówno interesujące miejsca pielgrzymkowe, budynki związane ze słynnymi postaciami, jak i skromne kościoły oraz świątynie, przy których wznoszeniu uczestniczyli najwybitniejsi światowi architekci.

Szlak Bitwy Warszawskiej to podróż pozwalająca zrozumieć, dlaczego batalia, którą określa się mianem "Cudu nad Wisłą" uważana jest za jedną z najważniejszych w historii świata. Podczas trzech dni sierpnia 1920 r. polska armia powstrzymała pochód Bolszewików na Zachód. Wydarzenie to całkowicie zmieniło losy wojny, pozwoliło zachować niepodległość odradzającego się państwa polskiego, a także uniemożliwiło realizację radzieckich planów ofensywy na Europę Zachodnią.

foto: Żelazowa Wola

Szlak Filmowe Mazowsze to prawdziwa gratka zarówno dla miłośników kina, jak i historii przekazywanych za pomocą małego ekranu. Ze względu na tutejsze krajobrazy, zabytki i atrakcje, mazowieckie tereny już od lat cieszą się ogromnym zainteresowaniem filmowców. Z kolei sympatycy słynnych ekranizacji chętnie podążają śladami swoich ulubionych postaci, chcąc poznać miejsca z nimi związane i dowiedzieć się więcej na temat powstawania ulubionych produkcji.

Szlak Chopinowski wiedzie śladami jednego z najwybitniejszych światowych kompozytorów, który na Mazowszu spędził swoją młodość i wiele lat dorosłego życia. Fryderyk urodził się w Żelazowej Woli, w dzieciństwie mieszkał w Warszawie, ale ze względu na kłopoty ze zdrowiem często odwiedzał wiejskie majątki rodzin zaprzyjaźnionych z Chopinami.

Szlaki tematyczne na Mazowszu

foto: Treblinka: Muzeum Walki i Męczeństwa

Industrialne Mazowsze – zachodnie Mazowsze i okolice Warszawy od stuleci były obszarami, na których wyjątkowo szybko rozwijało się osadnictwo. Związany z tym jest również rozkwit rzemiosła, prowadzący do powstawania prężnie działających ośrodków przemysłowych. Szlak Industrialne Mazowsze to niezwykła podróż śladami uprzemysłowienia regionu – począwszy od dawnych sposobów produkcji żelaza, poprzez zabytki kolejnictwa, modernizm, aż po obiekty prezentujące najnowocześniejsze osiągnięcia technologiczne. Punktami obowiązkowymi na szlaku są z pewnością Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie, które może pochwalić się jedną z największych kolekcji wąskotorowych pojazdów szynowych w Europie oraz Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Woydy w Pruszkowie. Warty zobaczenia jest również Żyrardów, który wyróżnia się jedynym w Europie, niemal

foto: Żyrardów, zespół budynków fabrycznych

w całości zachowanym zespole budynków fabrycznych, mieszkalnych i użyteczności publicznej miasta przemysłowego przełomu XIX i XX wieku.

Szlak Dziedzictwa Żydowskiego umożliwia zapoznanie się z miejscami ważnymi nie tylko dla wyznawców judaizmu, ale również dla chrześcijan, co świadczy o bliskim współistnieniu narodów polskiego i żydowskiego przez setki lat. Wkład społeczności żydowskiej w historię Mazowsza szczególnie mocno widoczny jest w kulturze i architekturze regionu.

Województwo mazowieckie, na różnych szczeblach administracji samorządowej, stara się rozwijać **ścieżek i szlaków rowerowych**. Tendencję tę wspierają rozmaite organizacje i stowarzyszenia. Turystyka rowerowa jest popularna, egalitarna, a o jej znaczeniu i tendencjach wzrostowych mówią same

Ścieżki rowerowe

foto: Kampinoski Park Krajobrazowy

statystyki – większość osób uprawiających tę formę aktywności wsiada na rower nawet kilka razy w tygodniu. Jednocześnie turyści wskazują problem, jakim jest brak informacji na temat dostępnej bazy noclegowej dla rowerzystów przy trasach czy szlakach rowerowych. Umieszczenie komunikatu o swojej agroturystyce w takich miejscach, przewodnikach lub stronach dla miłośników dwóch kółek jest więc dobrym pomysłem na pozyskanie uwagi potencjalnych gości.

Najciekawsze miejsca do uprawiania turystyki rowerowej na Mazowszu to m.in. **Kurpie, Brudzeński Park Krajobrazowy i okolice Płocka, Jezioro Żegrzyńskie, Kampinoski Park Narodowy, Kozienicki Park Krajobrazowy.**

Rzadziej niż rowerowa uprawiana jest **turystyka konna**, choć i w tym przypadku wielu miłośników jeździectwa poszukuje miejsc przeznaczonych do wypoczynku z możliwością poświęcenia się swojemu hobby. Mazowsze przyciąga pasjonatów koni nie tylko pięknymi krajobrazami, różnorodnością fauny i flory oraz zabytkami, ale także atrakcyjną ofertą stadnin i ośrodków jeździeckich. Większość z nich skupia się w pasie centralnym Mazowsza. Niektóre są dosłownie zorientowane na miłośników hippiki z Warszawy. Wiele z klubów, stadnin i hodowli to ośrodki z bardzo długą tradycją. Tak jest m.in. w przypadku Klubu Jeździeckiego Huzar, profesjonalnej szkoły jazdy konnej, położonej w otulinie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego czy Stada Ogierów Łąck, kompleksu położonego wśród rezerwatów przyrody i malowniczych jezior, w samym sercu Pojezierza Gostynińskiego. Inne duże i znane obiekty dedykowane koniarzom to m.in. Ośrodek Jeździecki Goldenhorse, Stajnia Celinów, PaTaTaj. Szkoła jazdy konnej, Unicorn Academy Stajnia Siedliska, Besthorses – nauka jazdy konnej, Stajnia Wilga.

Ostatnie grupy uwarunkowań mają **charakter infrastrukturalno-społeczny**. Ich analiza pomoże w odpowiedzi, skąd mogą przyjechać potencjalni goście – chodzi zarówno o duże ośrodki miejskie, jak i możliwości transportowe.

Wybrane stadniny konne

W dawnych czasach czynnikami wpływającymi na gęstość zaludnienia były sprzyjające warunki naturalne, obecnie są to przede wszystkim warunki ekonomiczne, czyli możliwości zatrudnienia. Młodzi ludzie wyjeżdżają do dużych miast w poszukiwaniu pracy, jednocześnie osoby mające już dobrą pozycję zawodową coraz częściej przenoszą się na tereny podmiejskie. Promując ofertę swojej agroturystyki, warto więc wziąć pod uwagę dotarcie do mieszkańców ośrodków położonych najbliżej gospodarstwa, charakteryzujących się wysoką gęstością zaludnienia.

Według danych z opracowania Głównego Urzędu Statystycznego, Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2021 r., wśród miast na prawach powiatu największy wskaźnik gęstości zaludnienia w województwie mazowieckim wystąpił w Warszawie – 3469 osób na 1 km². Na północy Mazowsza **największe zaludnienie** występuje w **Ostrołęce**, na południu w **Radomiu**, na wschodzie w **Siedlcach**, a na zachodzie w **Płocku**. W grupie powiatów największą gęstość zaludnienia ma powiat przyski (677 osób na 1 km²), a wśród gmin – gmina miejska Legionowo w powiecie legionowskim (3953 osoby na 1 km²). Kolejne najgęściej zaludnione gminy (ponad 3 000 osób na 1 km²) to Piastów i Pruszków (pow. przyski), Żabki (pow. wołomiński), m. st. Warszawa oraz Mińsk Mazowiecki (pow. miński).

Na atrakcyjność turystyczną danego terenu duży wpływ mają również możliwości transportowe. W województwie mazowieckim działają dwa lotniska: Lotnisko Chopina w Warszawie i Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa – Modlin. Do stolicy można dostać się więc łatwo spoza granic kraju, niektóre linie lotnicze mają w swojej ofercie również loty międzymiastowe.

Wygodnym i szybkim sposobem na zwiedzanie Mazowsza jest podróżowanie Kolejami Mazowieckimi, które w swojej ofercie mają szeroki rozkład połączeń wewnątrzregionalnych. W najbliższym sąsiedztwie Warszawy funkcjonują też systemy Szybkiej Kolei Miejskiej i Warszawskiej Kolei Dojazdowej, umożliwiające łatwe przemieszczanie się po centralnej części województwa.

Mazowsze jest też doskonałym obszarem do zwiedzania dla tych, którzy planują podróżować samochodem. Ze względu na doskonale rozwiniętą sieć drogową możliwy jest dojazd autem praktycznie do każdego miejsca w województwie. Warto dodać, że przez mazowieckie przebiega autostrada A2, biegnąca od granicy z Niemcami w Świecku przez Poznań, Konin i Warszawę oraz droga krajowa S7, łącząca Warszawę z Gdańskiem i Krakowem, prowadząca aż do granicy ze Słowacją w Chyżnem.

Z powyższej analizy potencjału województwa mazowieckiego wyłania się mapa obszarów szczególnie predestynowanych dla rozwijania działalności agroturystycznej. Oczywiście, lokalizacja poza tymi wyszczególnionymi rejonami nie jest mniej atrakcyjna, a jedynie wymaga samodzielnego nazwania atrybutów – przyrodniczych i kulturowych, które chcielibyśmy zaakcentować w ofercie.

Najbardziej widocznymi obszarami, w których istnieje nagromadzenie wyróżników o potencjale turystycznym są trzy szerokie pasy o przebiegu równoleżnikowym. **Północny pas** przebiega na wysokości **powiatu ciechanowskiego, makowskiego i ostrołęckiego**. Na jego linii znajduje się wiele zabytków, **parki krajobrazowe Brudzeński i Nadbużański**, rzeka **Narew** oraz historyczna **Kurpiowszczyzna**.

Pas środkowy wyznacza przebieg **Wisły od Warszawy do Płocka**. W jego zasięgu znajduje się **Kampinoski Park Narodowy, Jezioro Żegrzyńskie, parki krajobrazowe Mazowiecki i Chojnowski**.

Południowy pas częściowo naśladuje przebieg rzeki Pilicy, powiatu radomskiego i **Kozienickiego Parku Krajobrazowego**.

Wymienione zasięgi są szczególnie uprzywilejowane w kontekście potencjału turystycznego. Nie można jednak zapominać, że wartością nadrzędną dla miłośników agroturystyki jest spokój, kontakt z naturą i możliwość obcowania z atmosferą

i klimatem polskiej wsi. Wskazane obszary to rejon, w których poszczególne atrakcje wybijają się na plan pierwszy w odniesieniu do opisu atrakcji okolic. Jednak praktycznie każda lokalizacja na mapie Mazowsza ma swoje atuty. Trzeba jedynie je rozpoznać i wskazać – poinformować o nich potencjalnych odwiedzających.

PASZPORT DO SUKCESU

Agroturystyka Jadwisin

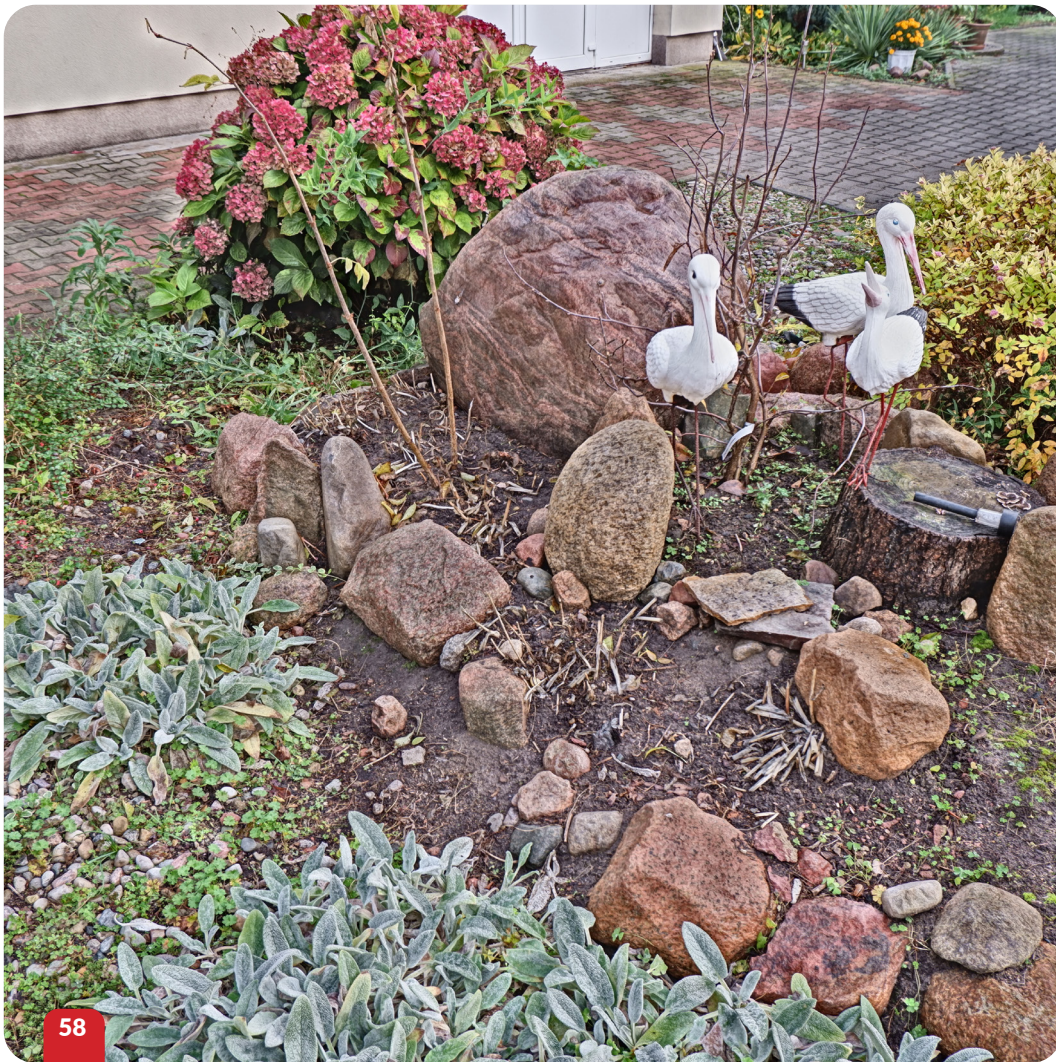
ul. Szkolna 9, 05-140 Jadwisin
+48 500 899 203; +48 730 059 917
<http://agroturystykajadwisin.mazowsze.pl>

Agroturystyka Jadwisin znajduje się we wsi o tej samej nazwie, położonej pomiędzy Zegrzem a Serockiem. Właściciele prowadzą swoją działalność od 2006 roku, kiedy to przekształcili gospodarstwo po rodzicach w obiekt turystyczny. Wcześniejsze doświadczenie, wyniesione z wieloletniej pracy w hotelu, pozwala im na jeszcze lepsze planowanie atrakcji dla gości i zarządzanie całym kompleksem. Okolice obiektu mają ogromny potencjał turystyczny – zarówno pod względem walorów przyrodniczych, jak i kulturalnych. Dużym atutem gospodarstwa jest bliskość Zalewu Żegrzyńskiego. Otoczenie akwenu to prawdziwy raj dla plażowiczów, rodzin z dziećmi, amatorów wędkarstwa i miłośników sportów wodnych. Również pasjonaci bardziej ekstremalnych atrakcji nie będą się nudzić. Jazda konna, spadochroniarstwo, parolotniarstwo, paintball, wspinaczka skałkowa, rajdy samochodami terenowymi – każdy z pewnością znajdzie coś dla siebie.

Przez Jadwisin przebiega ścieżka rowerowa oraz trakt spacerowy. Na terenie wsi znajduje się też pałac Radziwiłłów wraz z otaczającym go parkiem kra-

jobrazowym i pozostałości po dworku, dawniej zamieszkałym przez wybitnego dramaturga i pisarza, Jerzego Szaniawskiego. Dworek zlokalizowany jest w rezerwacie „Wąwóz Szaniawskiego”, chroniącym cenny starodrzew.

Unikatową wartością gospodarstwa jest niewątpliwie możliwość odwiedzin jedynej w swoim rodzaju miniskansenu. Przyjezdni podziwiają tu zabawkowe, używane dawniej na wsi przedmioty, takie jak maselniczki, tary do prania, móżdżerze i mąglownice. Kolekcję uzupełniają wykorzystywane przy pracach polowych, ciągnięte przez konie pługi. Sentyment wśród starszych gości budzą szczególnie zgromadzone przedmioty codziennego użytku z okresu PRL-u – kultowe już pralki „Frania”, telewizory, magnetofony i żelazka. Otaczanie się tymi niezwykłymi przedmiotami to swoista podróż w czasie. Na terenie obiektu do dyspozycji gości są pokoje dwu, trzy i czteroosobowe z pełnym węzłem sanitarnym oraz dostępem do kuchni. Turysty korzystają też ze świetlicy z kominkiem, telewizorem i stołem do tenisa. Na zewnątrz gospodarstwa znajduje się,

plac zabaw dla dzieci, miejsce przeznaczone na ognisko oraz parking.

Zaletą, którą chwalą goście jest również duży, pięknie utrzymany ogród ze stawem i altanką, będący wspianym miejscem relaksu w otoczeniu przyrody. Ponadto, na terenie obiektu znajduje się salon kosmetyczny, prowadzony przez córkę właścicieli. Promocja gospodarstwa odbywa się głównie poprzez stronę internetową oraz profil w mediach społecznościowych. Klienci kompleksu pochodzą z całej Polski.

Właścicielom agroturystyki największą satysfakcję w odniesieniu do wykonywanej pracy daje przede wszystkim zadowolenie gości oraz powroty osób, które już kolejny raz wybierają gospodarstwo na miejsce swojego wypoczynku. Ogromną radość

przynosi także niesłabnące zainteresowanie turystów obiektami znajdującymi się w minikansenie, ponieważ to pokazuje, że pielęgnowanie dawnych obyczajów ma sens.

Gospodarstwo „Dorota”

+48 694 168 849

Czarnia 72, 07-431 Czarnia

<https://pokochajkurpie.eu/baza-turystyczna,5641,121>

Gospodarstwo agroturystyczne Dorota położone jest we wsi Czarnia, na obrzeżach pierwotnej Kurpiowskiej Puszczy Zielonej, a jednocześnie blisko dużych miast. Od Warszawy dzieli je odległość 160 km, od Białegostoku — 160 km, a Olsztyna — 100 km. Lokalizacja obiektu sprzyja beztroskiemu wypoczynkowi, zachęca do spacerów i wycieczek po okolicznych lasach, a także do poznawania wspaniałej historii i kultury tego regionu.

Właściciele gospodarstwa rozpoczęli swoją przygodę z agroturystyką w 1997 roku. Zdecydowali się założyć działalność za namową znajomej, pracującej w Mazowieckim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w pobliżu Ostrołęki. Pomysł okazał się strzałem w dziesiątkę, a bliskość przyrody i malownicze krajobrazy co roku przyciągają do „Doroty” coraz więcej gości.

Największym walorem naturalnym, podkreślanym w ofercie obiektu są liczne lasy. Turyści poznają piękno i wyjątkowość kurpiowskich terenów podczas spacerów, przemierzając malowniczo położone trasy rowerowe lub kajakowe, które dostarczają

niezapomnianych wrażeń. Łatwo spotkać tu dzikie zwierzęta — sarny, dziki, ryjówki, nornice, lisy, tchórze, jelenie, czy kuny. Przy odrobinie szczęścia natknąć można się też na czarnego bociana lub małą kraszkę, której właśnie na Kurpiach jest najwięcej. Lasy obfitują w grzyby, jeżyny, jagody. Zimą największą atrakcją są kuligi połączone z ogniskiem, a także łowienie ryb.

Ogromny walor kulturowo-historyczny stanowi niewątpliwie folklor i kultura kurpiowska, którą kultywuje cała rodzina gospodarzy. Na terenie obiektu można obejrzeć pokazy ludowe, posłuchać muzyki kurpiowskiej na żywo, nauczyć się tańców i pieśni kurpiowskich.

Specjalnością gospodarstwa jest też tradycyjna kuchnia kurpiowska. Gościom podawane są prawdziwe, tradycyjne przysmaki jak rejbak, fafernuchy, kapusta z kaszą i żeberkami, drożdżak i smalczyk, a do picia piwo kozicowe — aromatyczny napitek na bazie jagód jałowca, szyszek chmielu i kilku sekretnych dodatków.

Klienci agroturystyki pochodzą z różnych stron Polski, najczęściej są to zorganizowane grupy. Gospodarstwo oferuje wynajem pokoi zarówno osobom prywatnym, jak i firmom na szkolenia i spotkania integracyjne. Do dyspozycji gości są pokoje z łazienkami, mogące pomieścić jednorazowo do 40 osób, dwie sale na różnego rodzaju imprezy, pełne wyżywienie (śniadania, obiady, kolacje), ogród z mnóstwem atrakcji dla dzieci oraz miejscami do wypoczynku dla dorosłych, a także bezpłatny parking.

Największą satysfakcję z prowadzonej działalności dają właścicielom obiektu zadowoleni i wciąż powracający turyści, a także osoby przyjeżdżające z polecenia tzw. poczty pantoflowej. Ich obecność to dla agroturystyki najlepsza rekomendacja, ponieważ wiadomo, że goście znajdują w gospodarstwie

to, czego potrzebują — ciszę, spokój i bliskość natury, w połączeniu z wyśmienitą kuchnią i historią regionu.

Siedlisko Lilijka

Działy 3, 06-452 Ościstowo

+ 48 602 686 954

<https://siedlisko-lilijka-oscislowo.booked.com.pl>

avolilijka@gmail.com

Siedlisko Lilijka położone jest w miejscowości Działy, w powiecie ciechanowskim, pośród malowniczych pól, łąk i rozległych sosnowych lasów. Właściciele Lilijki od dawna interesowali się ideą agroturystyki jako alternatywnego źródła dochodu. Byli jednymi z inicjatorów powołania Stowarzyszenia Gospodarstw Agroturystycznych „Zielone Północne Mazowsze”, a następnie Lokalnej Grupy Działania. Wiedza uzyskana na szkoleniach, wyjazdach studyjnych i targach pomogła im wykorzystać ciekawą lokalizację oraz zabytkowy charakter zabudowy swojego gospodarstwa. Z chwilą przejścia na emeryturę podjęli się przyjmowania gości.

W budowaniu oferty swojego obiektu, właściciele Lilijki wykorzystują przede wszystkim walory przyrodnicze. Położenie gospodarstwa w pięknym kompleksie leśnym daje możliwość obserwacji dzikiej zwierzyny i eksploracji terenu. Dodatkowym atutem jest bliskość rzeki Wkry, na której organizowane są spływy kajakowe dla całych rodzin. Goście Lilijki nie narzekają na nudę również zimą – korzystają wtedy z leśnych przejażdżek saniami i przemierzają leśne ścieżki na nartach biegowych. Promując

ofertę Lilijki, właściciele podkreślają również bliskie położenie ciekawych historycznie miejsc np. Zamku Książąt Mazowieckich w Ciechanowie oraz obiektów związanych z wielkimi Polakami – m.in. Zygmuntem Krasińskim (Pałac w Opinogórze – Muzeum Romantyzmu) i Aleksandrem Świętochowskim (Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie). Promocja obiektu odbywa się głównie poprzez materiały stowarzyszenia „Zielone Północne Mazowsze”, lokalnej grupy działania oraz profile w mediach społecznościowych.

Podczas pobytu w Lilijce przyjezdni mogą korzystać z wypożyczalni rowerów, miejsca na organizację ogniska lub grilla, przejażdżek bryczką. Właściciele organizują też biegi na orientację i wieczorne gawędy, podczas których opowiadają o ciekawych zdarzeniach i przybliżają lokalne legendy.

Siedlisko urządzone jest w stylu rustykalnym. Okna zdobią ręcznie robione firany, a stoły – obrusy, stwarzając atmosferę ciepła ogniska domowego. Jednocześnie całe wyposażenie jest komfortowe i dostosowane do potrzeb nawet najbardziej wymagających gości. Do dyspozycji turystów są pokoje

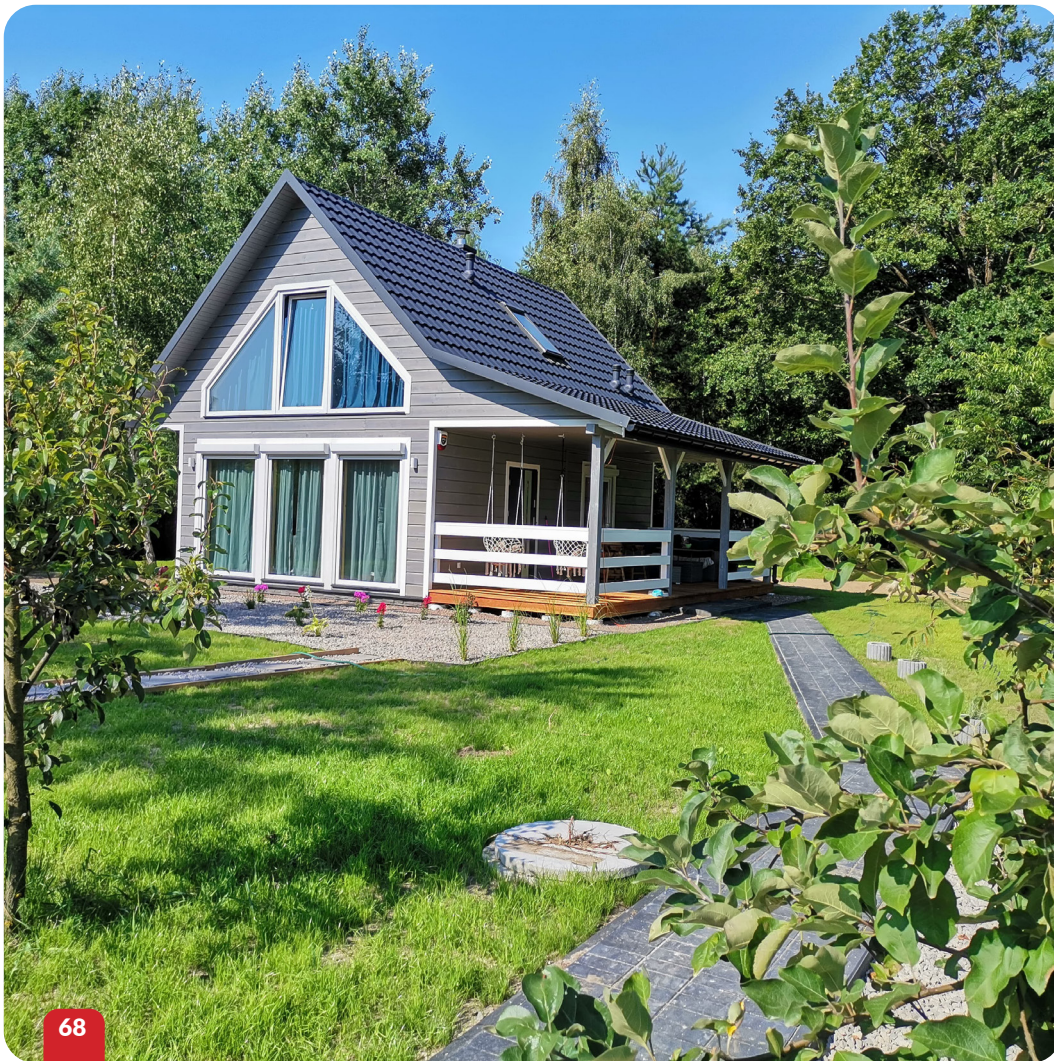

w dwóch domach: myśliwskim z 2–4 osobową sypialnią, łazienką, salą biesiadną i kuchnią oraz domu głównym z 2 pokojami 2-osobowymi, pokojem 2–4 os, 1 apartamentem 2–4 osobowym z łazienką i salonem z kominkiem. W domu znajdują się 2 dodatkowe łazienki, stylowa kuchnia i jadalnia.

Ze względu na bliskie położenie Warszawy, większość gości Lilijki stanowią mieszkańcy stolicy, ale przyjeżdżają również stali bywalcy z miast takich jak Gdańsk, Poznań, czy Elbląg. Siedlisko gości też wielu obcokrajowców.

Właścicielom Lilijki największą satysfakcję z prowadzenia agroturystyki daje przede wszystkim możliwość spotykania ciekawych ludzi z różnych zakątków kraju i świata i prowadzenie z nimi fascynujących rozmów. Dewiza Siedliska brzmi „traktuj gości tak, jak sam chciałbyś być traktowany”.

Dziki Zakątek Piskornia

Domki nad Narwią

+48 792 430 344

Piskornia 35C, 06-121 Pokrzywnica Piskornia Duża

<https://www.facebook.com/DzikizakatekPiskornia>

Dziki Zakątek to miejsce wprost stworzone do tego, aby zapomnieć o codziennym pośpiechu i delektować się błogim spokojem oraz bliskością natury. Agroturystyka oferuje trzy domy w różnych lokalizacjach w okolicy Serocka, a dokładniej wsi Piskornia. Wszystkie obiekty położone są w cichych miejscach, a jednocześnie blisko większych ośrodków miejskich takich jak Nowy Dwór Mazowiecki, czy Warszawa. Właściciele Dzikiego Zakątka prowadzą gospodarstwa od 6 lat.

Po wielu latach zajmowania się kuchnią zapragnęli jednak zmiany i pójścia w kierunku czegoś, co daje z jednej strony dużą satysfakcję, a z drugiej – więcej spokoju i kontaktu z naturą. I tak powstał Dziki Zakątek, piękne, całoroczne, w pełni wyposażone domy drewniane. Najmniejszy z nich ma 45 m² powierzchni użytkowej i jest idealny dla grupy 4–6 osób. Dom o powierzchni 80 m² rekomendowany jest dla 8 osób, a największy (96 m²) – dla 10 osób. Wszystkie obiekty posiadają duże, ogrodzone działki, położone z dala od hałasu i zgiełku miejskiego.

Turyści mają więc możliwość prawdziwego oderwania się od życia codziennego i aktywnego wypoczynku na świeżym powietrzu.

Goście Zakątka mogą korzystać również z boisk do siatkówki, grilla, miejsc na ognisko oraz dużych basenów ogrodowych. W promowaniu oferty swojego obiektu, właściciele szczególnie wykorzystują bliskość walorów naturalnych – rzeki i lasu, ale także urok mazowieckiej wsi – ciszę, bez troskę i możliwość relaksu. Niedaleko znajduje się zaprzyjaźniona stadnina koni „Ranczo za lasem”, właściciele Zakątka współpracują też z lokalnymi przedsiębiorcami, organizując spływy kajakowe po rzekach takich jak Narew, Orzyc, Liwiec i Wkra.

Okolice cieszą się również popularnością wśród miłośników trekkingu i wędkarstwa. Większość gości Zakątka stanowią mieszkańcy okolicznych miejscowości – Warszawy, Płońska, Nowego Dworu Mazowieckiego. Jednocześnie, wraz z rozwojem działalności, do obiektu przyjeżdża coraz więcej

osób z całego kraju – głównie za sprawą poleceń przekazywanych przez zadowolonych turystów. Oprócz tzw. poczty pantoflowej, promocja Zakątka odbywa się również za pomocą portali branżowych oraz mediów społecznościowych. Właścicielom agroturystyki największą satysfakcję z prowadzenia gospodarstwa dają przede wszystkim uśmiech i zadowolenie gości, a także niezależność w działaniu i podejmowaniu decyzji biznesowych. Istotne są również możliwości pracy w otoczeniu przyrody, bez większego pośpiechu i hałasu. Po prostu wszystko płynie tak, jak powinno, zgodnie z rytmem natury.

Przystań Zdrowia

Szkwa 23, 07-402 Szkwa

+ 48 535 97 57 44

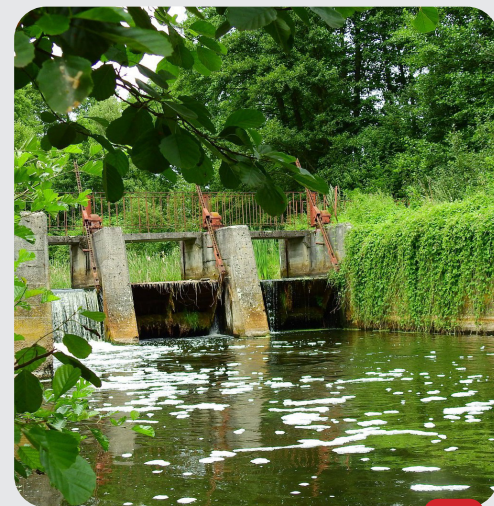
<http://www.agro-szkwa.pl>

Agroturystyka Przystań Zdrowia położona jest w miejscowości Szkwa, nad rzeką o tej samej nazwie, w otoczeniu lasów Puszczy Kurpiowskiej. Z dala od zgiełku i szumu miast. To prawdziwy raj dla osób chcących odpocząć oraz przywrócić harmonię swojego ciała i umysłu. Przystań mieści się na terenie dawnego gospodarstwa rolnego, które obecny właściciel przekształcił w ośrodek turystyki wiejskiej. W budowaniu oferty swojego obiektu, właściciele stawiają przede wszystkim na walory przyrodnicze – bliskość rzeki i lasów oraz atrakcje kulturowe – w okolicznych miejscowościach są trzy skanseny ukazujące dawne życie na Kurpiach. W sąsiedztwie agroturystyki odbywają się też liczne imprezy regionalne, a ośrodek Przystań Zdrowia często stanowi bazę wypadową dla uczestników tych wydarzeń. Promocja obiektu odbywa się głównie poprzez przynależność do organizacji turystycznych oraz zamieszczanie materiałów na temat ośrodka na portalach internetowych i w mediach społecznościowych. W większości klientami Przystani Zdrowia są mieszkańcy Mazowsza, ale coraz częściej

pojawiają się też osoby z innych regionów Polski. Teren agroturystyki to idealne miejsce do organizowania spotkań rodzinnych i towarzyskich. W altankach nad stawem goście mogą korzystać z grilla, rozpalać ogniska i spędzać miło czas podczas długich rozmów przy kominku. Miłośnicy wędkarstwa łowią ryby w okolicznym stawie, amatorzy sportu grają w piłkę plażową, badminton, pin ponga, jeżdżą na rowerze, pływają kajakami lub rowerami wodnymi. Z kolei dzieci doskonale bawią się na urozmaiconym placu zabaw. Goście Przystani nie nudzą się również zimą – wtedy najczęściej poznają okolice podczas spacerów ścieżkami tematycznymi i uczestniczą w kuligach, zakończonych ogniskiem i wspólnym biesiadowaniem. Warto dodać, że właściciele obiektu organizują też turnusy kondycyjno-redukcyjne, imprezy okolicznościowe i integracyjne, szkolenia, a także spotkania tematyczne przy ognisku. Goście Przystani mogą liczyć na całodobowe wyżywienie lub skorzystać z wybranych posiłków. Atutem agroturystyki jest kuchnia oparta na tradycyjnych recepturach i daniach regionalnych, będących

dziedzictwem kulinarnym tego obszaru. Większość produktów pochodzi z przydomowego ogródka oraz od lokalnych dostawców. Do dyspozycji gości jest też Stary Domek wyposażony w sprzęt kuchenny AGD, w którym jest możliwość samodzielnego przygotowania posiłków. Właścicielom agroturystyki największą satysfakcję w odniesieniu do wykonywanej pracy daje przede wszystkim widok zadowolonych gości, którzy odzyskują swoje siły i zdrowie podczas pobytu w Przystani. Cieszy również to, że przyjezdni chętnie korzystają z uroków okolicznych terenów i pobliskich atrakcji. Właściciele ośrodka wiążą jego przyszłość z organizacją spotkań szkoleniowych i integracyjnych oraz turnusów wypoczynkowo-kondycyjno-relaksacyjnych, wraz z rozwojem bazy niezbędnej do ich przeprowadzenia.

PORADNIK

Agroturystyka to działalność funkcjonująca na styku rolnictwa oraz turystyki. Dlatego wsparcia należy szukać zarówno w instytucjach koordynujących działalność rolniczą, jak i turystyczną.

Polskie rolnictwo, podobnie jak to miało miejsce w perspektywie 2014–2020, będzie jednym z głównym obszarów wsparcia ze strony Unii Europejskiej. Szczegółowe dokumenty są nadal w fazie opracowywania i konsultacji. Aktualne informacje można znaleźć na Portalu Funduszy Europejskich <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/>, na którym znajduje się m.in. wyszukiwarka dotacji.

W województwie mazowieckim funkcjonuje kilka punktów informacyjnych:

» **Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Warszawie,**
ul. Domaniewska 39A, tel. 22 626 06 32,
e-mail: punktinformacyjny@cpe.gov.pl

» **Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Warszawie,**
ul. Jagiellońska 74, tel. 22 542 20 38,
e-mail: punkt_kontaktowy@mazowia.eu

» **Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Ostrołęce,**
ul. Piłsudskiego 38, tel. 22 542 27 15,
e-mail: punkt_ostroleka@mazowia.eu

» **Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Radomiu,**
ul. Kościuszki 5a, tel. 22 542 27 13,
e-mail: punkt_radom@mazowia.eu

» **Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Siedlcach,**
ul. Wiszniewskiego 4, tel. 22 542 27 12,
e-mail: punkt_siedlce@mazowia.eu

Informacji nt. funduszy można zasięgnąć dzwoniąc na infolinie **801 101 101** lub pisząc na punkt_kontaktowy@mazowia.eu.

Zatwierdzony już przez Komisję Europejską, przygotowany przez Polskę Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 opiera się o 10 celów WPR:

1. zapewnienie godziwych dochodów rolnikom;
2. zwiększenie konkurencyjności;
3. poprawa pozycji rolników w łańcuchach żywnościowych;
4. przeciwdziałanie zmianom klimatu;
5. ochrona środowiska;
6. zachowanie krajobrazów i różnorodności biologicznej;
7. wspieranie zmiany pokoleniowej;
8. tętniące życiem obszary wiejskie;
9. ochrona jakości żywności i zdrowia;
10. wspieranie wiedzy i innowacji.

Co istotne dla planujących i poszerzających działalność w ramach agroturystyki, ważnym elementem wsparcia, który będzie realizowany w ramach Planu Strategicznego, będzie pomoc na rozwój turystyki, w tym na poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań dla rozwoju gospodarki wolnego czasu (krótkie urlopy, wyjazdy weekendowe).

Fundusze Europejskie 2021–2027 będą dostępne w ramach programów regionalnych i sektorowych. Wsparcie dla rolnictwa na terenie województwa mazowieckiego realizowane będzie przede wszystkim z programu regionalnego. Według założeń projektu dokumentu Fundusze Europejskie dla Mazowsza na lata 2021–2027, w Priorytecie V – Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu wpisano Cel szczegółowy 4 Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych. Bieżące informacje dostępne są pod adresem: https://www.funduszedlamazowsza.eu/fundusze-europejskie-na-lata-2021_2027/.

Kolejnym ważnym narzędziem wsparcia w kolejnych latach będzie również program Polska Wschodnia, który pojawił się pod nową nazwą, jako Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW). Będzie się koncentrował na czterech głównych obszarach:

- » wzmocnienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw;
- » energia i ochrona klimatu;
- » zwiększenie dostępności transportowej;
- » rozwój zrównoważonej turystyki.

Oprócz 5 województw dotychczas objętych wsparciem: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego, z nowego programu będzie korzystać także **województwo mazowieckie bez Warszawy i dziewięciu otaczających ją powiatów (tzw. region mazowiecki regionalny).**

Z dofinansowania będą mogły korzystać m.in. mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa prowadzące działalność lub zamierzające prowadzić działalność na terenie Polski Wschodniej. Budżet całego programu to 14,3 mld zł, a szczegółowe informacje można znaleźć na stronie <https://www.polskawschodnia.gov.pl>.

W odniesieniu do promocji agroturystyki warto zainteresować się działalnością mazowieckiego ROT-u. Co do zasady, promocją polskich regionów zajmują się regionalne organizacje turystyczne czyli ROT-y. Jest ich 16, po jednym na każde województwo. ROT-y współpracują z samorządami czyli urzędami marszałkowskimi oraz jednostkami samorządu terytorialnego czyli gminami i powiatami, oraz innymi organizacjami i przedsiębiorcami z szeroko pojętego sektora turystycznego. Na Mazowszu działa prężnie Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna, która promuje walory województwa mazowieckiego, wydaje materiały krajoznawcze i przewodniki, prowadzi badania ruchu turystycznego, wizyty studyjne oraz imprezy promocyjne. MROT posiada ponad 15 lat doświadczenia w budowaniu i pielęgnowaniu wizerunku Mazowsza, jako najlepszej destynacji turystycznej w kraju. <https://www.mrot.pl>.

Podobnie do regionalnych organizacji turystycznych istnieją Lokalne Organizacje Turystyczne czyli LOT-y. To organizacje współpracy samorządu terytorialnego i lokalnego sektora turystycznego w zakresie promocji turystycznej danego obszaru, ze

szczególnym uwzględnieniem tworzenia, promocji i rozwoju lokalnych produktów turystycznych. LOT-y mają charakter stowarzyszeń. Do najważniejszych zadań lokalnych organizacji turystycznych należą:

- » integracja społeczności lokalnej, głównie jednostek samorządu lokalnego i branży turystycznej;
- » kreowanie produktu turystycznego wokół lokalnych atrakcji turystycznych;
- » gromadzenie i aktualizacja informacji o atrakcjach i produktach turystycznych;
- » utrzymanie i prowadzenie lokalnych punktów informacji turystycznej.

Listę aktualnych LOT-ów można zweryfikować na stronie Polskiej Organizacji Turystycznej (www.pot.gov.pl).

Innym typem organizacji, która może być źródłem wsparcia dla agroturystyki jest tzw. lokalna grupa działania (LGD). To rodzaj partnerstwa terytorialnego, gromadzącego przedstawicieli lokalnych organizacji oraz mieszkańców danego obszaru. Podstawą prawną funkcjonowania LGD w Polsce są ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich oraz o stowarzyszeniach. Członkami LGD mogą być np. przedstawiciele samorządów gmin, placówek oświaty, kultury, organizacji, stowarzyszeń oraz firm, działających na danym terenie. LGD rejestrowane są w Krajowym Rejestrze Sądowym jako stowarzyszenia specjalne, posiadają statut i wybrane władze. LGD przygotowują Lokalną Strategię Rozwoju, a po akceptacji LGD przez samorząd danego województwa, może ona korzystać z funduszy Unii

Europejskiej. Na stronie KSOW dostępna jest mapa oraz lista LGD działających na terenie i na rzecz Mazowsza (Baza Lokalnych Grup Działania 2014–2020 oraz Mapa LGD na Mazowszu).

Na koniec, bardzo ważna z punktu widzenia gospodarki zakładającego agroturystykę, może być Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich. KSOW to sieć wymiany informacji i współpracy pomiędzy organizacjami i instytucjami, które działają na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców wsi i małych miast. Partnerami KSOW mogą być bardzo różne podmioty, ale połączone ideą rozwoju obszarów wiejskich. KSOW wspiera m.in. działania na rzecz społeczności lokalnych oraz rozwoju obszarów wiejskich oraz wdrażanie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Promuje także projekty dedykowane mieszkańcom obszarów wiejskich oraz innowacyjne pomysły w rolnictwie. KSOW tworzą:

- » instytucja zarządzająca (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi);
- » jednostka centralna w Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz 16 jednostek regionalnych;
- » Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Dużo aktualnych informacji na temat działalności oraz wsparcia ze strony KSOW można uzyskać na stronie (<https://ksow.pl>) oraz za pośrednictwem mediów społecznościowych (Facebook, Twitter, YouTube oraz Instagram).

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich – to propozycja szeroko rozumianej współpracy i wymiany doświadczeń w zakresie rozwoju obszarów wiejskich pomiędzy wszystkimi organizacjami działającymi na obszarach wiejskich oraz na rzecz ich rozwoju.

Biuro Regionalne Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w Województwie Mazowieckim, realizując założenia PROW 2014-2020 wspiera lokalne inicjatywy na obszarach wiejskich oraz propaguje regionalną kulturę i historię, podejmuje szereg działań informacyjno-promocyjnych, których celem jest aktywizacja społeczności lokalnej, wspieranie wymiany doświadczeń i dobrych praktyk oraz poszukiwanie rozwiązań innowacyjnych dla rozwoju obszarów wiejskich.

Biuro Regionalne Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Departament Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie
ul. Skoczylasa 4, 03-469 Warszawa
tel.: 22 59 79 701
e-mail: ksow@mazovia.pl

Zachęcamy do odwiedzenia stron internetowych: mazowieckie.ksow.pl, gdzie można znaleźć informacje o bieżących inicjatywach i wsparciu KSOW oraz ksow.pl, gdzie można zarejestrować się jako Partner KSOW